

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Фінансова стабільність банку: суть, значення та напрями забезпечення за
матеріалами АТ «ПУМБ»

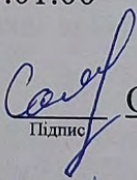
Рівень вищої освіти бакалавр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і найменування

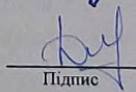
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і найменування

Освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

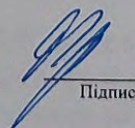
КВРФБС.017155.05.01.00

Виконала студентка V курсу, група ФБСз-20-1 Олександра СИДОРЧУК
Шифр Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник: канд. екон. наук, доцент
Науковий ступінь, учене звання

 Інна ДОЦЕНКО
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

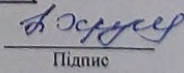
Нормоконтролер

 Олександра СИДОРЧУК
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та фондового ринку

Назва

 Ніла ХРУЩ
Підпис Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

19.06 2025
Дата

Хмельницький 2025

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки і управління

Кафедра фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

Рівень вищої освіти бакалавр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Шифр і найменування

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Шифр і найменування

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ФБСС

Ніла ХРУЩ

10 02 2025 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Сидорчук Олександр Миколаївни

1 Тема роботи: Фінансова стабільність банку: суть, значення та напрями забезпечення за матеріалами АТ «ПУМБ».

Керівник роботи Доценко Інна Олексіївна, канд. екон. наук, доцент
Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання

Затверджено наказом ректора університету від 07.02.2025 р. № 23 (додаток № 5)

2. Строк подання студентом роботи на кафедру до 07.06.2025.

3 Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти; спеціальна методична та наукова література (вітчизняні та зарубіжні видання); періодичні видання за темою дослідження; фінансова звітність АТ «ПУМБ».

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

- 1 Теоретико-методичні засади забезпечення фінансової стабільності банку.
- 2 Аналітико-практичні аспекти забезпечення фінансової стабільності банківської системи.

5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

1. Основні підходи щодо розкриття сутності фінансової стабільності банку.
2. Фактори макро- та мікросередовища, що впливають на фінансову стабільність банків, через характеристику сфери їх впливу.
3. Динаміка основних показники фінансового стану банківського сектора України.
4. Прибутковість банківського сектора України в 2020-2024 роках.
5. Динаміка активів АТ «ПУМБ» за 2022-2024 роки.
6. Динаміка зобов'язань АТ «ПУМБ» за 2022-2024 роки.
7. Динаміка власного капіталу АТ «ПУМБ» в 2022-2024 роках.
8. Динаміка прибутку АТ «ПУМБ» в 2022-2024 роках.
9. Показники оцінки фінансової стабільності стану АТ «ПУМБ» в 2022-2024 роках.

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

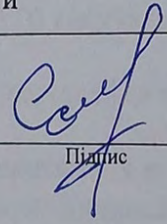
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7 Дата видачі завдання 10 лютого 2025 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

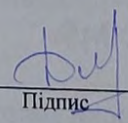
Назва розділів (етапів) кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітка
1 Затвердження плану кваліфікаційної роботи	до 10.04.2025	виконано
2 Аналіз, систематизація економічної літератури, збір та обробка статистичних матеріалів, фінансової звітності за темою кваліфікаційної роботи	до 25.04.2025	виконано
3 Написання текстової частини кваліфікаційної роботи	до 25.05.2025	виконано
4 Підготовка ілюстративних матеріалів та оформлення роботи	до 1.06.2025	виконано
5 Попередній захист кваліфікаційної роботи	до 14.06.2025	виконано
6 Захист кваліфікаційної роботи	з 18.06.2025	виконано

Студент

Підпис

Олександра СИДОРЧУК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

Підпис

Інна ДОЦЕНКО
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Студент: Олександра Сидорчук

Керівник: Інна Доценко, к.е.н, доцент

Тема роботи: Фінансова стабільність банку: суть, значення та напрями забезпечення за матеріалами АТ «ПУМБ».

Ключові слова: фінансова стабільність, фінансова стійкість, стратегічні карти, фактори впливу на фінансову стабільність.

Мета роботи: поглиблення теоретичних засад та обґрунтування практичних рекомендацій щодо забезпечення фінансової стабільності банківських установ України в умовах динамічного макроекономічного середовища.

Предмет дослідження: теоретичні засади, методичні підходи та практичні аспекти забезпечення фінансової стабільності банку.

Об'єкт дослідження: процеси забезпечення фінансової стабільності банку.

За результатами дослідження сформульовані такі висновки: узагальнено основні підходи щодо трактування сутності «фінансова стабільність банку», досліджено взаємозв'язок понять «фінансова стійкість» та «фінансова стабільність» банку, узагальнено основні фактори макро- та мікросередовища, що впливають на фінансову стабільність банківських установ, здійснено аналіз фінансової стабільності банківської системи України та фінансово-господарської діяльності АТ «ПУМБ», зроблено оцінку фінансової стабільності АТ «ПУМБ» за допомогою коефіцієнтного аналізу.

Визначені такі перспективи (шляхи) розвитку: запропоновано використовувати стратегічну карту підвищення фінансової стабільності АТ «ПУМБ», яка дозволяє сформулювати комплексний підхід до забезпечення довгострокової стійкості та конкурентоспроможності фінансової установи та включає чотири основні компоненти: фінансові цілі, клієнтська перспектива, внутрішні бізнес-процеси, навчання і розвиток.

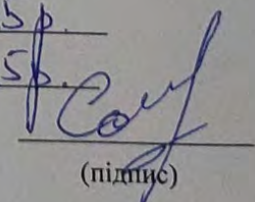
Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 58 сторінок друкованого тексту. Робота містить 5 таблиць, 8 рисунки та 4 додатки. Список використаних джерел складається із 39 найменувань.

Дата виконання кваліфікаційної роботи 6.06.2025р.

Дата захисту кваліфікаційної роботи з 18.06.2025р.

Студент Олександра СИДОРЧУК

(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

(підпис)

Зміст

	С.
Вступ	5
1 Теоретико-методичні засади забезпечення фінансової стабільності банку	7
1.1 Фінансова стабільність банку: сутність та фактори впливу	7
1.2 Методичні підходи до оцінки фінансової стабільності банку	17
2 Аналітико-практичні аспекти забезпечення фінансової стабільності банківської системи	27
2.1 Аналіз фінансової стабільності банківської системи України та фінансово-господарської діяльності АТ «ПУМБ»	27
2.2 Напрями покращення фінансової стабільності банків на прикладі АТ «ПУМБ»	40
Висновки	50
Список використаних джерел	53
Додатки	58

Вступ

Актуальність теми. Для запобігання кризовим явищам в економіці України, ключовим завданням банківської системи є забезпечення належного рівня фінансової стабільності кожного комерційного банку. Стабільність банківської системи прямо впливає на економічний розвиток країни, оскільки банки відіграють ключову роль у фінансуванні та обслуговуванні фізичних і юридичних осіб. Стабільна фінансова діяльність банківських установ сприяє накопиченню надлишкової ліквідності, зменшенню тіньової економіки та активізації інвестиційних процесів, що, у свою чергу, стимулює економічне зростання і покращення добробуту громадян. Тому, питання забезпечення фінансової стабільності комерційних банків, механізмів її забезпечення та оцінювання є вкрай важливими для сталого розвитку економіки країни.

Питання забезпечення фінансової стабільності банків достатньо широко висвітлено у працях вітчизняних та закордонних вчених: Батрак О., Барановського О., Березовика В., Вовк В., Вовченко О., Давиденко Н., Дорошенко Н., Єгоричевої С., Коваленко В., Погореленко Н., Чайковського Я., Худолій Ю. та ін. Ґрунтовні дослідження оцінки та забезпечення фінансової стабільності банківських установ надані у роботах Азаренкової Г., Васюренка О., Васильчишин О., Головка О., Захожай В., Міщенко В., Мельник К., Корнилюка Р., Погореленко Н., Приказюк Н., Ткаченко Н. Попри високу наукову та методологічну цінність існуючих досліджень, слід зазначити, що основна увага науковців зосереджена переважно на фінансовій стабільності банківського сектору. Водночас аспекти забезпечення фінансової стійкості комерційних банків досі залишаються недостатньо опрацьованими. У зв'язку з цим виникає необхідність подальшого розвитку теоретичних засад і науково-методичних підходів забезпечення фінансової стабільності банків.

Метою дослідження є поглиблення теоретичних засад та обґрунтування практичних рекомендацій щодо забезпечення фінансової стабільності

банківських установ України в умовах динамічного макроекономічного середовища. Відповідно до мети дослідження поставлені такі завдання:

- дослідити сутність поняття «фінансова стабільність банку» та обґрунтувати організаційно-економічні засади її забезпечення;
- систематизувати науково-методичні підходи до оцінювання фінансової стабільності банківських установ в умовах динамічного середовища;
- здійснити аналіз фінансової стабільності банківської системи України;
- здійснити аналіз фінансово-господарської діяльності та фінансової стабільності АТ «ПУМБ»;
- визначити напрямки покращення фінансової стабільності банку з використання стратегічних карт.

Об'єктом дослідження є процеси забезпечення фінансової стабільності банку. Предметом дослідження є теоретичні засади, методичні підходи та практичні аспекти забезпечення фінансової стабільності банку.

У процесі дослідження застосовано такі методи: аналіз і синтез, класифікація та порівняння (з метою поглиблення розуміння економічної сутності поняття «фінансова стабільність банку»); методи теоретичного узагальнення та класифікації (щодо виявлення чинників, що впливають на фінансову стабільність банків); економіко-статистичні методи збору й обробки даних (з метою проведення комплексної оцінки фінансової стабільності банків).

Інформаційною базою дослідження стали нормативно-правові акти України, статистична інформація НБУ, фінансова звітність банків України, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблематики дослідження, матеріали наукових конференцій, монографічні видання, інформаційні ресурси мережі Інтернет.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 58 сторінок друкованого тексту. Робота містить 5 таблиць, 8 рисунки та 4 додатки. Список використаних джерел складається із 39 найменувань.

1 Теоретико-методичні засади забезпечення фінансової стабільності банку

1.1 Фінансова стабільність банку: сутність та фактори впливу

В умовах економічної глобалізації, коли у різних регіонах світу періодично виникають валютні, банківські та фінансові кризи, особливої актуальності набуває питання забезпечення стабільного економічного розвитку кожної країни, значною мірою залежного від надійності банківського сектору. В сучасних реаліях розвитку економіки України одним із ключових чинників зміцнення довіри вкладників, партнерів та інвесторів до банків є збереження їх фінансової стабільності та сприяння сталому фінансовому розвитку. Ці завдання мають розглядатися не як тимчасові досягнення, а як стратегічні орієнтири діяльності банків, від реалізації яких залежить динаміка ринкових трансформацій.

Проблематика забезпечення та зміцнення фінансової стабільності банків залишається складною і досі остаточно не вирішеною. Вона не є породженням сучасних умов, а має глибоке історичне коріння. Це питання є актуальним як для розвинених країн із ринковою економікою, так і для України, де воно набуло загальнонаціонального значення, зумовленого особливостями розвитку вітчизняного банківського сектору.

Упродовж останніх років науковці та фінансові інституції приділяють значну увагу дослідженню цього поняття, особливо в умовах глобальних викликів, таких як пандемія COVID-19, геополітична нестабільність, воєнні дії та економічні кризи. Одночасно, наукове тлумачення поняття «фінансова стабільність банку» все ще залишається недостатньо дослідженим, а його наукове вивчення є фрагментарним. Так, Захожай В. під фінансовою стабільністю банку розуміє «якісну характеристику діяльності банку, яка визначається достатністю, збалансованістю та рівновагою співвідношення

активів і фінансових ресурсів у банку на умовах підтримки необхідного рівня ліквідності та платоспроможності, збільшення прибутку та мінімізації ризиків, здатності протистояти непередбаченим витратам та підтримувати ефективну діяльність» [18, с. 4].

Коваленко В. та Гаркуша Ю. [22] досліджують механізм забезпечення фінансової стабільності банків, у якому ключову роль відіграє Національний банк України, що реалізує грошово-кредитну політику, засновану на застосуванні інструментів прямого й опосередкованого впливу. На думку авторів, для здійснення всебічної оцінки стабільності банківських установ необхідно застосовувати методичний підхід, що ґрунтувався б на розрахунку рівня капіталізації, ліквідності, ділової активності банку, ефективності його функціонування, конкурентоспроможності і ступеня концентрації на ринку банківських послуг. Аналіз динаміки цих показників як елемента аналітичного інструментарію сприяє більш точному оцінюванню фінансової стабільності банків та ухваленню обґрунтованих рішень щодо її регулювання.

Коріньок Я. [23] сформулювала авторське визначення фінансової стабільності банку, розглядаючи її як динамічний якісний стан, який забезпечує здатність банківської установи ефективно та безперервно виконувати ключові функції навіть за умов дії внутрішніх (ендогенних) і зовнішніх (екзогенних) шоків.

Довгань Ж. пропонує «трактувати фінансову стабільність як здатність банківської установи підтримувати необхідний рівень основних фінансових показників, зберігати стійку рівновагу, покривати за рахунок власних коштів можливі банківські ризики та витрати, пов'язані з ними в умовах несприятливого зовнішнього середовища» [15, с. 32]. Такий підхід підкреслює, що фінансова стабільність банку передбачає гнучкість та адаптивність діяльності до змінного економічного середовища. Серед основних функцій банківської установи, які повинні забезпечуватися за будь-яких умов, виділяються акумуляція заощаджень, розподіл фінансових ресурсів, управління ризиками та забезпечення платіжної інфраструктури. Таким чином, запропоноване

визначення акцентує увагу на необхідності не лише підтримання стабільної діяльності банку, але й її здатності до відновлення функціональності після виникнення кризових явищ, що особливо важливо в сучасних умовах економічної глобалізації та високої нестабільності фінансових ринків.

На думку Батрак О. [1, с. 150] фінансова стабільність банку відображає його фінансовий стан у довгостроковій перспективі та зумовлюється здатністю здійснювати основні функції найефективнішим чином, беручи до уваги інтереси основних зацікавлених сторін (клієнтів, акціонерів, працівників) за умов стабільного операційного середовища.

Автори Зверяков М., Зверяков О. під фінансовою стабільністю банку розуміють «протистояти дії негативних зовнішніх та внутрішніх чинників, з метою мінімізації ризиків для збереження максимальної ефективності банківської діяльності в умовах циклічності, позитивного та негативного впливу фінансової глобалізації, розширення взаємозв'язків між банками й іншими фінансовими посередниками, розвитку банківських технологій і продуктів» [20].

Хуторна М. [34, с. 56] підкреслює, що фінансова стабільність кредитної установи полягає не лише у запобіганні її неплатоспроможності, але й передусім у забезпеченні достатнього покриття реальних і потенційних негативних наслідків внутрішніх дисбалансів, недопущенні їхнього впливу на реальну економіку, а також у збереженні довгострокової стійкості установи до негативних змін зовнішнього середовища.

На думку Чайковського Я. фінансова стабільність банківської установи «це здатність забезпечити надійність, безпеку, доступність та ефективність фінансових послуг банку» [35, с. 63].

На основі проведеного дослідження, на рисунку 1.1 узагальнено основні підходи щодо визначення поняття фінансової стабільності банку.

Підсумовуючи викладене, варто зауважити, що фінансова стабільність банку передбачає здатність установи підтримувати рівноважний фінансовий стан (належний рівень капіталізації, достатню ліквідність, стабільну прибутковість), ефективно виконувати свої функції та протистояти внутрішнім і

зовнішнім загрозам без втрати платоспроможності чи довіри клієнтів.

Рисунок 1.1 – Основні підходи щодо розкриття сутності фінансової стабільності банку

Джерело: узагальнено на основі [1, 15, 22, 23, 34, 35]

Досить поширеним, проте водночас доволі дискусійним є підхід до трактування економічної сутності поняття фінансової стабільності через його ототожнення або узгодження з поняттям фінансової стійкості. У науковій літературі [6, 27] представлено результати численних досліджень щодо розкриття змісту поняття «фінансова стійкість», однак у цих роботах простежується відсутність єдності авторських позицій і методологічних підходів до визначення взаємозв'язку між фінансовою стійкістю та фінансовою стабільністю, а також до виокремлення їх специфічних рис і характерних ознак.

Жукова Т. у своїх дослідженнях робить висновок, що «фінансову

стабільність» необхідно застосовувати, здебільшого, щодо банківської системи в цілому, тоді як «фінансову стійкість» щодо банківських установ [17, с. 166]. У свою чергу, у роботі Коваленко В. і Гаркуші Ю. [22] така позиція піддається критиці і науковці не погоджуються із думкою, що «стабільність» доцільно розглядати на макрорівні, а «стійкість» – на мікрорівні, адже фінансову стабільність можна визначати і для окремої фінансової інституції.

На думку Бондаренко Л. та Тарасенко М. [3] стабільність банківської установи, на відміну від стійкості, слід розуміти як незмінність певного стану або рівня протягом певного (довгого) періоду часу.

Слід також зауважити, що розуміння сутності фінансової стабільності набуває більшої повноти за умови врахування аспектів розвитку банку або банківської системи загалом. Зокрема, О. В. Дзюблюк та Р. В. Михайлюк у своєму дослідженні підкреслюють, що фінансова стабільність банку має розглядатися крізь призму його здатності з часом зменшувати можливі втрати, забезпечувати оперативність у їх подоланні та створювати умови для досягнення й посилення фінансової стійкості [13, с. 29-32]. Таким чином, автори акцентують увагу на тому, що стабільність не є статичним явищем, а органічно поєднується з розвитком банку, забезпечуючи його динамічну адаптацію до змін внутрішнього й зовнішнього середовища. Таке розуміння спирається на усвідомлення ключової ролі фінансових потоків у банківській діяльності, які виявляються у постійній циркуляції капіталу. Ці потоки – як вхідні, так і вихідні – не зникають після завершення банківських операцій, а продовжують свій рух у трансформованому вигляді, утворюючи замкнений цикл: «вхідні фінансові потоки – вихідні фінансові потоки – вхідні фінансові потоки», що відображає взаємодію між різними економічними агентами [38].

У цьому контексті фінансова стабільність постає не лише як здатність банку утримувати рівновагу в поточних умовах, а й як його стратегічна спроможність підтримувати безперервність фінансових потоків, адаптуватися до змін і водночас формувати підґрунтя для сталого розвитку. Відтак поняття «стабільність» розглядається вже як більш вагоме і ширше щодо поняття

«стійкість». Тобто за своїми рисами, з погляду врахування потокового підходу та фактору часу щодо функціонування банку (або банківської системи), розуміння стабільності є більш ширшим, аніж розуміння стійкості. Основними компонентами, що визначають склад поняття «фінансова стійкість банку», є мінімізація ризиків, здатність протидіяти негативним зовнішнім і внутрішнім факторам, ефективність використання активів, ефективність використання фінансових ресурсів, ліквідність, платоспроможність, прибутковість. Фактично ці компоненти є основними складовими фінансової стабільності банку, що підтверджує схожість та взаємозв'язок фінансової стійкості та фінансової стабільності банківської установи.

Взаємозв'язок понять «фінансова стійкість» та «фінансова стабільність» банку представлено на рисунку 1.2.

Рисунок 1.2 – Взаємозв'язок понять «фінансова стійкість» та «фінансова стабільність» банку

Джерело: побудовано на основі [8]

Таким чином, фінансова стійкість виступає необхідною, але не достатньою умовою фінансової стабільності банківської установи. Остання також включає аспекти надійності з точки зору безперебійного та ефективного виконання базових функцій банків, а також внутрішню збалансованість бізнес-процесів, здатність поглинати наслідки ендогенних й екзогенних шоків, не передаючи їх реальному сектору економіки, та підтримувати постійний цілеспрямований розвиток в умовах невизначеності [8, с. 16].

Фінансова стабільність комерційного банку перебуває під впливом численних факторів, які можуть діяти як безпосередньо, так і опосередковано, відрізняючись за своєю природою, властивостями та характером впливу. Ефективність функціонування механізму забезпечення фінансової стабільності значною мірою залежить від якості застосування методів своєчасної ідентифікації, оцінки та мінімізації потенційних загроз, які можуть порушити нормальну діяльність банку.

З огляду на це, важливою умовою збереження високого рівня фінансової стабільності є глибоке та системне вивчення факторів впливу, що формуються у макроекономічному середовищі. Своєчасне виявлення й аналіз цих факторів дають змогу банку оперативного реагувати на можливі виклики, запобігаючи перетворенню ризиків на реальні загрози, що здатні негативно вплинути на фінансовий стан установи. Зокрема, аналіз таких факторів, як коливання валютних курсів, зміни монетарної політики, глобальні економічні тенденції, політична нестабільність чи форс-мажорні обставини, є необхідною складовою стратегії управління фінансовою стабільністю банку в умовах динамічного та непередбачуваного зовнішнього середовища.

Макроекономічне середовище, в якому функціонують банківські установи, породжує низку чинників, що безпосередньо впливають або можуть вплинути на діяльність банків. Одним із важливих факторів макросередовища є стрімке зростання обсягів міжнародної торгівлі та транснаціональних капіталовкладень. Це відкриває для українських банків нові перспективи розширення спектру фінансових продуктів, збільшення масштабів операцій і виходу на міжнародні

ринки. Проте такі процеси супроводжуються зростанням ризиків, пов'язаних із високою ймовірністю перенесення фінансової нестабільності з інших країн і регіонів через механізми фінансової глобалізації [2].

Ще однією суттєвою тенденцією глобального фінансового середовища є зміна структури світових фінансових потоків. Посилення ролі країн, що розвиваються, у світовій економіці призводить до перерозподілу капіталу, що зумовлює зростання конкуренції на міжнародних фінансових ринках. Для банківської системи України це означає необхідність підвищення гнучкості в управлінні активами й пасивами, вдосконалення методів ризик-менеджменту та зміцнення конкурентних переваг на глобальному рівні. Водночас розширення доступу до міжнародних інвестиційних ресурсів може стати важливим джерелом фінансування, хоча й посилює залежність банків від зовнішніх джерел капіталу.

Вагомий вплив на банківську стабільність справляють і зміни у міжнародному регуляторному середовищі. Нові стандарти Базельського комітету з банківського нагляду, директиви Європейського Союзу та інші міжнародні регуляторні ініціативи висувають посилені вимоги до капітальної адекватності, системи управління ризиками та прозорості операцій банків. Для українських банків це створює додаткові виклики, оскільки виникає потреба оперативно адаптувати внутрішні процедури до нових вимог, підвищувати якість корпоративного управління та вдосконалювати систему внутрішнього контролю, щоб відповідати міжнародним стандартам.

Таким чином, фактори макросередовища – глобальні економічні процеси, міжнародні регуляторні зміни, перерозподіл фінансових потоків та інтеграція ринків – є визначальними у формуванні умов діяльності банківського сектору України та впливають на його фінансову стабільність як безпосередньо, так і через зміну ризикового профілю середовища функціонування.

В таблиці 1.1 згруповані основні фактори макро- та мікросередовища, що впливають на фінансову стабільність банківських установ, які охарактеризовані через опис відповідної сфери їх впливу.

Таблиця 1.1 – Фактори макро- та мікросередовища, що впливають на фінансову стабільність банків, через характеристику сфери їх впливу

Група факторів впливу	Характеристика сфери впливу
Фактори макросередовища	
Економічні	стан економічної сфери зумовлюється рівнем розвитку національної економіки та має першочерговий вплив на функціонування банків, що проявляється через реалізацію різних напрямів державної політики. Зокрема, така політика формує ринкову кон'юнктуру, регулює обсяги і вартість грошових потоків, визначає стратегічні напрями економічного розвитку й запроваджує певні обмеження. Крім того, вона встановлює рівень стабільності основних детермінант економічної політики, що безпосередньо впливають на банківську діяльність.
Політико-правові	Політико-правова сфера створює базові умови для організації діяльності банків, визначаючи комплекс нормативних обмежень і встановлюючи стандарти, яких фінансові установи мають дотримуватися у своїй повсякденній практиці. Вона також забезпечує основу для впровадження стандартів захисту прав споживачів та норм соціальної відповідальності, обов'язкових для всіх банківських установ.
Демографічні	Демографічні процеси формують чисельність, вікову структуру, сімейний стан, національний склад і географічне розташування потенційної клієнтської бази банків. Вони безпосередньо впливають на кон'юнктуру фінансового ринку та на фінансові результати діяльності банків, оскільки визначають потреби різних соціальних груп у банківських продуктах і послугах.
Соціальні	У соціальній сфері формуються переваги та потреби споживачів на ринку банківських послуг, що залежать від рівня доходів населення, моделей споживчої поведінки, рівня освіти, а також фінансової та цифрової обізнаності фізичних осіб.
Технологічні	Швидкі темпи змін у технологічній сфері стали основою для впровадження інноваційних технічних рішень, що охоплюють усі бізнес-процеси банківських установ. Ці зміни визначають трансформацію технологічного формату функціонування банків і сприяють підвищенню ефективності їхньої діяльності.
Фактори мікросередовища	
Рівень капіталу	Визначає, наскільки банк має фінансового резерву для покриття можливих втрат. Високий рівень капіталу забезпечує більшу стабільність у випадку фінансових труднощів та зменшує ризик банкрутства.
Якість активів	Оцінка ризику, пов'язаного з активами банку, включаючи кредитний ризик та ринковий ризик. Висока якість активів сприяє уникненню можливих збитків та підтримує стабільність банку.
Ліквідність	Здатність банку швидко конвертувати активи у готівку для виконання своїх зобов'язань. Достатній рівень ліквідності дозволяє банку ефективно управляти фінансовими потоками та уникнути кризових ситуацій.
Дохідність та прибутковість	Рентабельність та прибутковість операцій банку. Стійке фінансове положення та здатність генерувати прибуток сприяють стійкості банку в довгостроковій перспективі.

Джерело: узагальнено на основі [8, 16]

Серед макроекономічних факторів, важливе значення відіграють економічні фактори впливу на фінансову стабільність банків [2]: темпи економічного зростання (в умовах економічного піднесення зростає платоспроможність населення та бізнесу, збільшується попит на кредити та банківські послуги, що позитивно впливає на прибутковість і фінансову стабільність банків. У періоди рецесії зростає рівень неповернення кредитів, скорочується обсяг операцій, що погіршує фінансовий стан банків); рівень інфляції (помірна інфляція сприяє зростанню вартості активів і прибутків банків, висока або нестабільна інфляція ускладнює прогнозування грошових потоків, знижує реальну вартість заставного майна і підвищує ризики неплатоспроможності позичальників); валютний курс і валютна стабільність (коливання валютного курсу впливають на вартість зобов'язань і активів банків, особливо якщо вони мають великі обсяги операцій в іноземній валюті); рівень безробіття та доходів населення (зниження рівня зайнятості та доходів зменшує платоспроможність фізичних осіб, погіршує показники за кредитними зобов'язаннями і може призводити до втрат банку); інвестиційний клімат (сприятливий інвестиційний клімат стимулює приплив капіталу та розвиток банківських операцій, невизначеність і високі ризики обмежують доступ банків до ресурсів і знижують інвестиційну активність); регуляторна політика (жорсткі або нестабільні регуляторні вимоги можуть обтяжувати банки, тоді як прогнозована політика сприяє підтриманню стабільності та плануванню довгострокових стратегій розвитку).

Серед мікроекономічних факторів які суттєво впливають на фінансову стабільність банків ключовим є рівень капіталу. Високий рівень капіталу в банку означає, що у нього є достатньо власних фінансових ресурсів, які можуть бути використані для покриття можливих втрат та ризиків. Капітал служить як захист від можливих втрат, особливо в умовах економічних труднощів чи фінансових криз. Високий рівень капіталу дозволяє банку витримувати негативний вплив непередбачуваних обставин. Більший обсяг капіталу знижує ризик банкрутства банку, оскільки він має достатньо резервів для погашення своїх зобов'язань.

Високий рівень капіталу сприяє стабільності банку в довгостроковій перспективі, забезпечуючи йому можливість адаптації до змін у фінансовому середовищі [16, с. 65].

Таким чином, фінансова стабільність є багатограним поняттям, яке комплексно відображає фінансовий стан банку та його здатність забезпечувати стале функціонування в умовах змінного економічного середовища. Вона передбачає достатній рівень залучення та ефективного нарощування фінансових ресурсів, їх раціональне управління, підтримання належного рівня ліквідності та платоспроможності, а також забезпечення стабільної прибутковості, необхідної для безперервної діяльності. Фінансова стабільність формується під впливом як макроекономічних факторів (економічна кон'юнктура, регуляторна політика, ринкова ситуація тощо), так і мікроекономічних факторів (прибутковість, капіталізація банку тощо). Вона виступає не лише характеристикою поточного фінансового стану, а й стратегічним орієнтиром для довгострокового розвитку банку, забезпечуючи його здатність адаптуватися до викликів зовнішнього середовища, зберігати довіру клієнтів, партнерів і інвесторів та сприяти економічній стабільності в ширшому масштабі.

1.2 Методичні підходи до оцінки фінансової стабільності банку

Оцінка фінансової стабільності банку є важливою складовою стратегічного управління і контролю за ризиками фінансових установ. Оцінювання фінансової стабільності банку ґрунтується на врахуванні динамічного характеру середовища функціонування установи. Це означає, що процес оцінки базується на визначенні ключових індикаторів і аналізі їхніх змін у часі, які можуть виступати своєрідними «сигналами» щодо існуючих або потенційних загроз фінансовій стійкості банківської установи. При цьому оцінка фінансової стабільності не обмежується виключно аналізом кількісних

показників. Вона також передбачає врахування якісних характеристик, таких як ефективність управління банком, рівень корпоративного управління та ділова репутація. Інтеграція якісних показників у процес оцінки вимагає залучення специфічної інформації та додаткових джерел даних.

На сьогодні, не існує єдиного універсального підходу до оцінки фінансової стабільності банків. Вчені-економісти пропонують використовувати низку різноманітних методик. Досить слушною є класифікація, запропонована Вовченком О. [7], яка систематизує методи оцінки фінансової стабільності банку залежно від використовуваного інструментарію та факторів впливу. Відповідно до цієї класифікації, підходи поділяються на такі основні групи:

- коефіцієнтний аналіз, що охоплює макропруденційний аналіз на основі фінансових індикаторів стабільності (FSI) та стрес-тестування;
- непараметричний аналіз із використанням відносних показників, зокрема рейтингових систем і сигнального підходу;
- метод евклідових відстаней (таксонометричний підхід);
- метод економетричного моделювання;
- використання інструментів теорії ймовірності для прогнозування ризиків і ймовірних сценаріїв розвитку;
- графічне відображення результатів для візуалізації змін і трендів у банківській системі [7].

На особливу увагу заслуговує методичний підхід до оцінки фінансової стабільності банківської системи, розроблений Д'яковою І. [12]. Підхід автора базується на використанні комбінованої методики, що поєднує елементи коефіцієнтного аналізу та таксонометричного методу. При цьому для визначення агрегованого індикатора фінансової стабільності банківської системи (AIFS), запропоновано розраховувати кілька субіндексів за методом середнього арифметичного:

- субіндекс економічного клімату (ECI), який відображає стан економіки основних торговельних партнерів України;

– субіндекс фінансової стабільності (FSI), побудований на базі ключових індикаторів фінансової стійкості банківської системи;

– субіндекс фінансової вразливості (FVI), що охоплює макроекономічні умови, зокрема стан державного бюджету, рівень валютних резервів та стан реального сектору економіки [12].

Позитивним аспектом даного підходу є інтеграція оцінювання, як на макроекономічному, так і мікроекономічному рівнях, що дозволяє сформулювати комплексне уявлення про стійкість банківської системи та стійкість кожного окремого банку в умовах впливу внутрішніх і зовнішніх викликів.

Разом з тим, варто зазначити, що методика має певні недоліки. Зокрема, недостатньо конкретизовано, які саме контрагенти України, вважаються основними для формування субіндексу економічного клімату (ECI), а також які конкретні показники використовуються для їх оцінювання. Це створює певну невизначеність при практичному застосуванні методики. Додаткове питання викликає і те, що вагомість субіндексу ECI у загальній моделі становить лише 0,1, тоді як субіндексу FSI надано вагу 0,7. Це може свідчити про другорядне значення економічного клімату у підсумковій оцінці, що певною мірою знижує обґрунтованість його включення в аналіз. Ще одним недоліком є складність у зборі необхідної інформації для розрахунку ECI. На відміну від індикаторів FSI, які публікуються у відкритому доступі, дані щодо контрагентів потрібно збирати і консолідувати самостійно, що вимагає значних ресурсів і часу. Натомість для субіндексу фінансової стабільності (FSI) вже існують уніфіковані бази даних, наприклад, на сайті Міжнародного валютного фонду (МВФ), що значно полегшує процес обчислення.

Погореленко Н. зазначає, що «є декілька теоретичних підходів до оцінки фінансової стабільності банку, які можна об'єднати у дві групи» [28, с. 98]:

– розроблені Національним банком України: Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків», Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, Положення про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS та ін.;

– розроблені науковцями: інтегральний показник, агрегований індикатор, методика Кромонава та ін.

Перша група методик має як рекомендаційний, так і обов'язковий характер. Це означає, що для визначення рівня фінансової стабільності банк повинен окремо здійснювати розрахунок показників відповідно до кожної з методик, що входять до цієї групи. Друга група методик об'єднує показники, запозичені з різних підходів першої групи. Однак жоден із методичних підходів, що належать до цієї групи, не дозволяє здійснити всебічну та повноцінну оцінку рівня фінансової стабільності банківської установи.

Розглянемо детальніше основні складові системи оцінки фінансової стабільності банків, яку застосовує Національний банк України. Саме з метою забезпечення стабільної діяльності банківських установ та своєчасного виконання ними зобов'язань перед вкладниками, мінімізацію ризиків неефективного розподілу ресурсів та недопущення втрат капіталу Постановою Правління Національного банку України 28.08.2001 р. № 368 було затверджено «Інструкцію про порядок регулювання діяльності банків в Україні» [21], яка встановлює порядок визначення економічних нормативів. Економічні нормативи мають чітко визначені межі, яких зобов'язаний дотримуватися кожен банк, незалежно від його розміру чи специфіки діяльності. Методика розрахунку та значення економічних нормативів встановлених НБУ наведено в таблиці 1.2.

Особливістю економічних нормативів є те, що Національний банк України не лише встановлює обов'язкові значення показників, але й чітко регламентує порядок їх розрахунку та методику обчислення. Це забезпечує уніфікованість підходів і дозволяє здійснювати об'єктивну та прозору оцінку фінансової стабільності як кожної банківської установи, так і банківської системи в цілому. Варто зазначити, що для інших методик оцінювання фінансової стабільності, центральний банк (НБУ), наразі не розробив настільки детальних правил розрахунку показників, що підкреслює важливість та фундаментальність економічних нормативів у системі нагляду за банківськими установами.

Таблиця 1.2 – Економічні нормативи встановлені Національним банком України [21]

Назва показника	Розрахунок	Нормативне значення	
Нормативи капіталу	Мінімальний розмір регулятивного капіталу (Н1)	200 млн грн	
	Норматив достатності регулятивного капіталу (Н _{РК})	розраховується як відношення розміру регулятивного капіталу до сукупної експозиції під ризиком	з 01.07.2025 р. не менше 10 %
	Норматив достатності капіталу 1 рівня (Н _{К1})	відношення розміру капіталу 1 рівня до сукупної експозиції під ризиком	не менше 7,5 %
	Норматив достатності основного капіталу 1 рівня (Н _{ОК1})	відношення розміру основного капіталу 1 рівня до сукупної експозиції під ризиком.	не менше 5,625 %
Нормативи ліквідності	Коефіцієнт покриття ліквідністю за всіма валютами (LCR _{ВВ})	співвідношення високоякісних ліквідних активів до чистого очікуваного відпливу грошових коштів. Чистий очікуваний відплив грошових коштів розраховується як різницю сукупних очікуваних відпливів і сукупних очікуваних надходжень грошових коштів.	не менше 100 %
	Коефіцієнт покриття ліквідністю в іноземній валюті (LCR _{ІВ})		не менше 100 %
	Коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR)	співвідношення обсягу наявного стабільного фінансування (ASF) до обсягу необхідного стабільного фінансування (RSF).	не менше 100 %
Нормативи кредитного ризику	Максимальний розмір кредитного ризику одного контрагента (Н7)	співвідношення суми всіх вимог банку до контрагента або групи пов'язаних контрагентів та всіх фінансових зобов'язань, наданих банком щодо контрагента або групи пов'язаних контрагентів, до регулятивного капіталу банку	не більше 25 %
	Великі кредитні ризику (Н8)	співвідношення суми всіх великих кредитних ризиків щодо контрагентів, груп пов'язаних контрагентів, усіх пов'язаних з банком осіб до регулятивного капіталу банку	не більше 8-кратного розміру РК
	Максимальний розмір кредитного ризику за операціями з пов'язаними з банком особами (Н9)	співвідношення сукупної суми всіх вимог банку до пов'язаних з ним осіб та суми всіх фінансових зобов'язань, наданих банком щодо пов'язаних із ним осіб, до загального розміру капіталу 1-го та 2-го рівнів, зменшеного на балансову вартість активів	не більше 25 %
Нормативи інвестування	Інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (Н11)	співвідношення розміру коштів, які інвестуються на придбання акцій (паїв, часток) та інвестиційних сертифікатів окремо за кожною установою, до статутного капіталу банку	не більше 15 %
	Загальна сума інвестування (Н12)	співвідношення суми коштів, що інвестуються на придбання акцій та інвестиційних сертифікатів будь-якої юридичної особи, до статутного капіталу банку	не більше 60%

Визначення фінансової стабільності банку за показниками виконання чи невиконання фінансовою установою нормативних показників не забезпечує повної та точної оцінки фінансової стабільності, оскільки охоплює лише окремі аспекти загального фінансового стану установи. В таблиці 1.3 систематизовано та згруповано основні методичні підходи до оцінювання фінансової стабільності банків.

Таблиця 1.3 – Методичні підходи до оцінки фінансової стабільності банків

Підходи до оцінки фінансової стабільності	Методи (показники)	Характеристика
1	2	3
Коефіцієнтні методи	BAKIS, інтегральна оцінка (структура активів, показники кредитної діяльності, показники капітальної стійкості, показники капіталу, структура зобов'язань, показники прибутковості, показники ліквідності)	ґрунтується на розрахунку фінансових показників, які впливають на фінансову стійкість банківської установи
	FSIs – індикатори фінансової стабільності банку за методикою МВФ (набір базових та додаткових індикаторів)	ґрунтується на розрахунку системи індикаторів фінансової стійкості
	Стрес-тестування банку (аналіз чутливості, сценарний аналіз, аналіз «зараження»)	набір аналітичних інструментів для виокремлення основних ризиків установи за допомогою кількісної оцінки впливу можливих шоків на банк
	Нормативний підхід	нормативи, встановлені НБУ для регулювання банківської діяльності
	Метод композитних індексів (Bank Z-Score або Z-статистики, індекс стабільності А. Роя)	оцінка та аналіз діяльності банку на основі розрахунків коефіцієнтів впливу внутрішніх ризиків
Непараметричні методи	Сигнальний підхід	фіксація сигналів від попереджувальних індикаторів протягом періоду часу перед погіршенням фінансової стабільності
	Рейтинговий метод (CAMELS, CAMELSO, Bank_FinScore, PATROL, ORAP, рейтинг динамічної фінансової стабільності)	розраховуються на основі вибраних показників фінансового стану банку і присвоєння йому певного місця в рейтингу за кожним з оцінюваних показників

Кінець таблиці 1.3

1	2	3
Статистично-економетричні методи	Таксонометричний метод (метод евклідових відстаней)	загальне оцінювання діяльності банку, завдяки якому визначають найстійкіші показники за певним переліком, який формується залежно від поставленого завдання (враховує не лише абсолютні величини показників кожного банку, але і ступінь їх наближення до еталонних показників)
	Кластерний аналіз (нейронна мережа Кохонена)	передбачає групування банків залежно від рівня впливу різних факторів на загальний показник їх фінансової стабільності
	Методи дискримінантного аналізу (модель Альтмана)	вказує на порушення функціонування банківської установи та дозволяє визначити фактори, що забезпечують розподіл банків на стабільні та нестабільні
	Статистичні моделі (моделі передбачення зниження рейтингу (SEER rating, SCOR), моделі передбачення збитків (SAABA); моделі передбачення ймовірності банкрутства та строку до нього (SEER risk rank, Logit model, Cox model).	дозволяють визначити ступінь стійкості банку у майбутньому та часу до настання несприятливого стану
	Факторний аналіз	полягає у виявленні причин зміни абсолютних і відносних фінансових показників, а також у визначенні впливу факторів на зміну фінансового показника, який аналізують
	Кореляційний аналіз	дозволяє побудувати регресійну модель залежності фінансової стабільності від показників банківської діяльності
Евристичні методи	Методи експертних оцінок	засновані на неформальних, інтуїтивних підходах та узагальненні досвіду експертів стосовно фінансової стабільності банку

Джерело: узагальнено на основі [7, 12, 28]

Варто підкреслити, що кожен із методичних підходів до оцінювання фінансової стабільності банків має свою специфіку і може бути ефективно інтегрований у загальну систему забезпечення фінансової стабільності банків. Водночас кожен із них має як певні переваги, так і певні недоліки, що зумовлює необхідність їх розумного застосування як окремо, так і в комплексі, залежно від поставлених завдань і специфіки аналізованої ситуації.

Для глибшого розуміння особливостей кожного підходу варто детально розглянути їхню сутність, сильні сторони та слабкі місця.

Коефіцієнтні методи оцінки фінансової стабільності банків ґрунтуються на розрахунку та аналізі фінансових показників (індикаторів, коефіцієнтів), що характеризують ключові аспекти діяльності банків на основі даних фінансової звітності. Використання цього підходу дозволяє обчислювати велику кількість показників, що охоплюють різні напрями банківської діяльності, такі як ліквідність, платоспроможність, рентабельність, якість активів, структура капіталу тощо. Цей метод забезпечує можливість комплексного аналізу фінансового стану та фінансової стабільності банку, виявлення слабких місць у його функціонуванні та оцінки його здатності витримувати негативні зовнішні чи внутрішні впливи. Однак слід зазначити, що коефіцієнтні методи мають свої обмеження: вони, як правило, базуються на даних попередніх періодів і можуть не враховувати майбутніх ризиків або структурні зміни у банківському середовищі. Саме тому для отримання об'єктивної оцінки фінансової стабільності доцільно поєднувати коефіцієнтні методи з іншими методами, що дозволить компенсувати недоліки кожного з методів і отримати більш повну та реалістичну картину фінансової стабільності банку [29, с. 30].

Серед непараметричних методів оцінювання фінансової стабільності банків виділено сигнальний підхід та рейтингові оцінки. Кількісна оцінка у такому підході формується на основі обґрунтованої гіпотези, що полягає в обчисленні індикаторів, що базуються на первинних показниках (зокрема, коефіцієнтах) діяльності банків. Сигнальний підхід базується на фіксації сигналів, що надходять від попереджувальних індикаторів, упродовж певного

проміжку часу перед початком погіршення фінансової стабільності банку і є важливою складовою моніторингу ризиків. Такий процес дозволяє своєчасно виявити негативні тенденції, які можуть свідчити про наближення фінансових проблем, і здійснити превентивні заходи для їх мінімізації. Своєчасна ідентифікація таких сигналів – коливань у рівні ліквідності, зниження якості активів, погіршення платоспроможності клієнтів тощо – дає можливість банку оперативного адаптувати стратегію управління ризиками та зміцнити фінансову стійкість банку у періоди нестабільності [8, с. 70]. Рейтингова оцінка виступає одним із основних непараметричних методів оцінювання фінансової стабільності банків і базується на принципі присвоєння банківській установі певного рейтингового класу або позиції шляхом її порівняння з іншими банками. Такий підхід дозволяє класифікувати банки за рівнем їхньої надійності, фінансової стабільності та здатності виконувати свої зобов'язання перед вкладниками, інвесторами й контрагентами. Рейтинг визначається на основі сукупності фінансових і нефінансових критеріїв та може мати різні форми подання (у вигляді числового значення; через комбінацію літер, цифр та спеціальних символів). Чим вищий рейтинг отримує банк, тим вищим вважається його рівень фінансової стабільності та кредитоспроможності. Високий рейтинг свідчить про сильну фінансову позицію, стійкість до ризиків і високу довіру з боку клієнтів і партнерів. Натомість низький рейтинг є сигналом про підвищений ризик фінансових труднощів.

Щодо статистично-економетричних методів оцінки фінансової стабільності банків, то вони передбачають застосування інструментів теорії ймовірностей та теорії нечітких множин. Суть цих підходів полягає у побудові спеціалізованих моделей, що формуються шляхом узагальнення різноманітних показників діяльності банку з метою обчислення інтегрального підсумкового індикатора, наприклад, індексу фінансової стабільності. Основні положення теорії ймовірностей використовуються для оцінювання ймовірності настання певних подій у діяльності банку, зокрема: ймовірності банкрутства; ймовірності втрат внаслідок реалізації банківських ризиків.

Теорія нечітких множин, своєю чергою, дає можливість враховувати невизначеність і багатозначність економічної інформації, що особливо важливо в умовах нестабільного фінансового середовища, коли традиційні методи аналізу можуть бути недостатньо точними. Разом із тим, систематизація основних підходів до оцінки фінансової стабільності банків із використанням економетричних і статистичних методів дозволила виявити низку суттєвих проблем у їх практичному застосуванні: розрахунки є досить складними, що потребує наявності великого обсягу вхідних даних і формування повноцінних статистичних масивів; проведення аналізу потребує спеціалізованого програмного забезпечення для обробки та моделювання даних; інтерпретація результатів вимагає високої професійної підготовки та спеціальних знань у сфері економетрії й математичного моделювання. Таким чином, незважаючи на високу аналітичну цінність математичних методів, їхнє впровадження потребує значних ресурсів і високого рівня кваліфікації персоналу, що створює певні обмеження для їх широкого використання у банківській практиці.

Таким чином, проведений критичний аналіз дозволив обґрунтувати існування широкого спектру методичних підходів до оцінювання фінансової стабільності банків. З огляду на їх різноплановість, для об'єктивної оцінки фінансової стабільності банку найефективніше використовувати комбінований підхід, який поєднує аналіз фінансових коефіцієнтів, інтегральне оцінювання, стрес-тестування та рейтинговий аналіз. Це дозволяє врахувати як внутрішні характеристики діяльності банку, так і вплив зовнішнього макроекономічного середовища.

2 Аналітико-практичні аспекти забезпечення фінансової стабільності банківської системи

2.1 Аналіз фінансової стабільності банківської системи України та фінансово-господарської діяльності АТ «ПУМБ»

У 2024 році макроекономічне середовище залишалось загалом сприятливим для функціонування фінансових установ. Банківський та небанківський фінансовий сектори ефективно забезпечували проведення платежів і переказів, підтримували безперервний доступ населення та бізнесу до заощаджень, а також активно сприяли наданню фінансових ресурсів для відновлення економіки та подолання наслідків війни. Завдяки достатньому рівню ліквідності, платоспроможності та високій операційній стійкості банківська система України демонструвала впевненість і стабільність, що не викликало суттєвих занепокоєнь серед учасників ринку.

Водночас головним джерелом ризику для фінансової стабільності залишається війна. Хоча вона наразі не створює негайних системних викликів для діяльності банків та інших фінансових установ, війна суттєво збільшує операційні витрати та зумовлює обмеження в розвитку окремих напрямів бізнесу. Це змушує фінансові установи бути обережнішими у своїй стратегії зростання і проявляти підвищену увагу до управління ризиками в умовах невизначеності.

В таблиці 2.1. представлено динаміку показників фінансового стану банківської системи України. Кількість діючих банків зменшується з 73 банків, станом на 01.01.2021 р. до 61 станом на 01.01.2025 р. Причинами зменшення кількості банківських установ є консолідація ринку, підвищення вимог до капіталу банків та вплив війни. Кількість банків з іноземним капіталом, також поступове скорочення, а саме з 33 банків у 2020 році до 26 у 2024 році. Кількість

банків зі 100 % іноземним капіталом, в аналізованому періоді, зменшилася з 23 до 19. Це свідчить про часткове згортання діяльності іноземних інвесторів або їх реструктуризацію.

Таблиця 2.1 – Динаміка основних показники фінансового стану банківського сектора України

Показники	Станом на:				
	01.01.2021	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2024	01.01.2025
Кількість діючих банків, із них:	73	71	67	63	61
з іноземним капіталом	33	33	30	27	26
у т.ч. зі 100 % іноземним капіталом	23	23	22	19	19
Активи, млн грн	1822814	2053928	2353592	2944852	3422600
Готівкові кошти, млн грн	73174	75375	74760	79218	111599
Кредити надані клієнтам, млн грн	963664	1065347	1036213	1024647	1138036
Резерви за активними операціями банків, млн грн	375459	278774	368091	370468	358057
Капітал, млн грн	210640	255678	218549	296151	381642
Зобов'язання, млн грн	1612174	1798250	2135043	2648701	3040958
Кошти суб'єктів господарювання, млн грн	646491	758434	889526	1260156	1497363
Кошти фізичних осіб, млн грн	681892	726898	933240	1083758	1216452
Рентабельність активів (ROA), %	2,54	4,09	1,18	3,25	3,35
Рентабельність капіталу (ROE), %	19,97	35,15	10,91	30,40	29,07

Джерело: побудовано за даними НБУ [26]

Активи банківських установ, демонструють стійке зростання, з 1822814 млн грн у 2020 році до 3422600 млн грн у 2024 році. Приріст активів є позитивним сигналом, що свідчить про розширення операцій банківського сектора. Динаміка готівкових коштів коливається в 2020-2022 роках (близько 74-75 млрд грн). В 2023-2024 роках відбулося різке зростання готівкових коштів до 111,6 млрд грн, що обумовлено підвищеним попитом на ліквідність банків в умовах війни. Кредити надані клієнтам банків, після зростання у 2021 році до 1065347 млн грн, поступово зменшуються у 2022-2023 роках. Проте у 2024 році

обсяг кредитування відновився і перевищив 1138036 млн грн. Такі коливання свідчать про обережність банків у видачі кредитів через зростання ризиків. Резерви за активними операціями зросли з 375459 млн грн (2020 р.) до 370468 млн грн (2023 р.), з подальшим зменшенням до 358057 млн грн (2025 р.). Це вказує на поступове зменшення очікувань щодо збитків за кредитами. Капітал банків демонструє суттєве зростання, з 210640 млн грн на кінець 2020 р. до 381642 млн грн на кінець 2024 р. Зростання капіталу, посилює стабільність та стійкість банківських установ до кризових явищ. Динаміка зобов'язання банків, в аналізованому періоді, демонструє стабільне зростання з 1612174 млн грн до 3040958 млн грн. Кошти суб'єктів господарювання банківських установ зросли з 646491 млн грн, на кінець 2020 р. до 1497363 млн грн, на кінець 2024 р., що свідчить про активізацію взаємодії корпоративного сектору з банками. Позитивною є динаміка зростання коштів фізичних осіб, з 681892 млн грн до 1216452 млн грн, на кінець 2024 р., що свідчить про зростання довіри населення до банківської системи. Рентабельність активів банківського сектора характеризується як зростанням у 2022 р. – до 4,09 %, так і падінням у 2023 р. – до 1,18 %, а потім відновленням до 3,35 % у 2024 році. Зміни показника ROA відображають вплив війни на прибутковість банківської системи України. Схожа тенденція простежується з рентабельністю капіталу. Найвищим показник був в 2021 році – 35,15 %. На кінець 2024 року показник склав 29,07 %.

При оцінці фінансової стійкості банківського сектора України варто орієнтуватися на показники чистого прибутку. На рисунку 2.1. відображено прибутковість банків України в 2021-2024 роках.

В 2020–2024 роках банківський сектор України демонстрував переважно позитивну динаміку прибутковості, незважаючи на серйозні виклики, пов'язані з пандемією COVID-19, а потім із повномасштабною війною. У 2020 році чистий прибуток банків становив 4050 млн грн, за отриманих доходів у сумі 18569 млн грн і витрат у сумі 14519 млн грн. Це свідчить про досить незначні фінансові результати на фоні глобальної економічної нестабільності. Уже у 2021 році спостерігалось суттєве покращення показників: доходи зросли на третину,

порівняно з попереднім роком і становили 24944 млн грн, тоді як витрати склали 17800 млн грн, а чистий прибуток підвищився до 7145 млн грн, що майже удвічі більше, ніж в 2020 році.

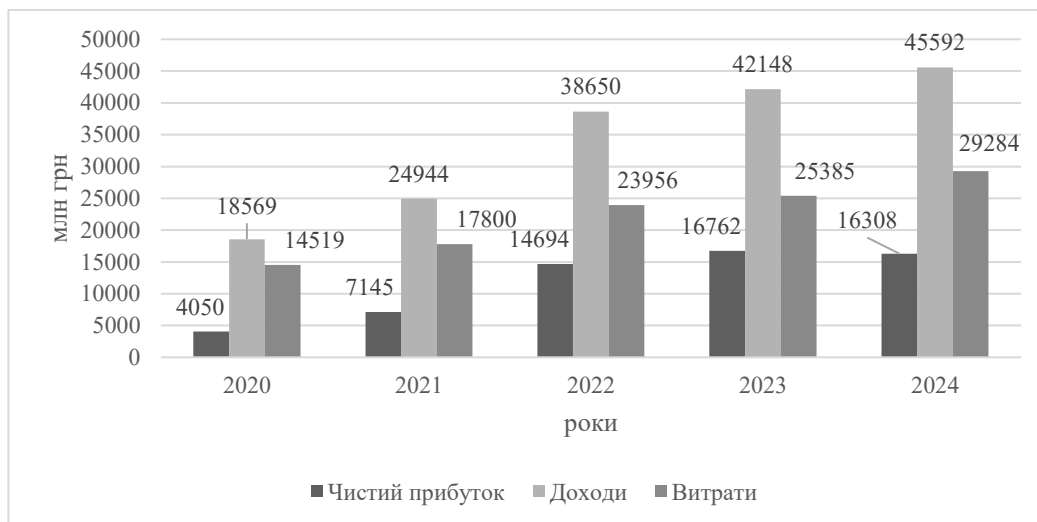

Рисунок 2.1 – Прибутковість банківського сектора України в 2020-2024 роках

Джерело: побудовано за даними НБУ [26]

Зазначене свідчить про поступове економічне відновлення після пандемії кризи. Найбільш суттєві зміни відбулися у 2022 році, коли, попри початок війни, банківський сектор зумів значно наростити свої доходи до 38650 млн грн, тоді як витрати склали 23956 млн грн, а чистий прибуток відповідно зріс до 14694 млн грн, що свідчить про високу стійкість і адаптивність банків навіть у надзвичайно складних умовах. У 2023 році тенденція зростання доходів продовжилася: доходи склали 42148 млн грн, витрати – 25385 млн грн, а чистий прибуток зріс до 16762 млн грн. Однак темпи приросту чистого прибутку дещо сповільнилися порівняно з попереднім роком. У 2024 році доходи банківського сектора України продовжили зростати і досягли 45592 млн грн, проте водночас витрати зросли ще суттєвіше – до 29284 млн грн. Це призвело до незначного зниження чистого прибутку до 16308 млн грн порівняно з 2023 роком. Така динаміка вказує на посилення витратного тиску на банківські установи, що може бути пов'язано з

підвищенням вартості операційної діяльності в умовах війни, зростанням ризиків та необхідністю формування додаткових резервів.

У цілому, за період 2020–2024 років банківський сектор України продемонстрував стабільність і здатність генерувати прибуток навіть в умовах тривалих кризових явищ. Водночас динаміка прибутку в 2023-2024 роках, свідчать про необхідність посилення контролю за витратами та управління ризиками для підтримки стабільної фінансової результативності в майбутньому.

Для дослідження фінансового стану АТ «ПУМБ», в роботі здійснено аналіз фінансово-господарської діяльності установи в розрізі її активних та пасивних операцій, що представлено в додатку А. Дані для аналізу отримано фінансової звітності АТ «ПУМБ», яка є у відкритому доступі на сайті НБУ та наведена в додатках Б-Г.

У 2022 році обсяг грошових коштів АТ «ПУМБ» складав 6102352 тис. грн, у 2023 році він зріс до 12885070 тис. грн, а в 2024 році – до 15489582 тис. грн. Приріст показника у 2023 році порівняно з 2022 склав 6782718 тис. грн (+ 111,15 %), а у 2024 році відносно 2023 року – 2604512 тис. грн (+20,21 %). Така позитивна динаміка свідчить про значне нарощення ліквідних активів, що забезпечує підвищену платоспроможність банку в умовах нестабільного середовища.

У 2022 році фінансові активи, які обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток були відсутні, у 2023 році їх обсяг склав 8510 тис. грн, а в 2024 році – знову дорівнював нулю. Збільшення на 100 % у 2023 році та повне зменшення у 2024 році, свідчить про короткострокові інвестиційні рішення банку, які, ймовірно, не були стратегічними.

Кошти в інших банках зменшилися з 18813239 тис. грн у 2022 році до 15064420 тис. грн у 2023 році (- 19,93 %), а у 2024 році показник зріс до 19136962 тис. грн (+ 27,03 %). Такі коливання можуть вказувати на переорієнтацію банку в управлінні коштами, можливо внаслідок зміни ринкових умов або політики ризик-менеджменту.

Обсяг кредитів та заборгованості банку зріс із 43770237 тис. грн у 2022 році до 52058047 тис. грн у 2023 році (+18,93 %) і до 66920439 тис. грн у 2024 році (+28,55 %). Позитивна динаміка свідчить про активізацію кредитної діяльності АТ «ПУМБ» та нарощення обсягів кредитування.

Активи в цінних паперах зросли з 37618268 тис. грн у 2022 році до 68167854 тис. грн у 2023 році (+81,21 %) і до 79912486 тис. грн у 2024 році (+17,23 %). Значне зростання у 2023 році свідчить про інтенсивні інвестиції в цінні папери, що могло бути відповіддю на нестабільність фінансового ринку.

Показник інвестиційної нерухомості, протягом 2022-2023 років, залишався незмінним – 59168 тис. грн. У 2024 році він зріс до 68231 тис. грн (+15,32 %). Помірне зростання свідчить про зважену стратегію банку у сфері інвестування в нерухомість.

Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток у 2022 році становила 32962 тис. грн. В 2023 і 2024 роках показник склав нуль. Зменшення, на 100 %, свідчить про повне погашення заборгованості або зміну облікової політики банку.

Відстрочений податковий актив банку у 2022 році складав 203325 тис. грн, а в наступні роки був відсутній. Подібно до попереднього показника, це вказує на перегляд податкової політики банку.

У 2022 році обсяг основних засобів та нематеріальних активів становив 2624468 тис. грн. У 2023 році показник зменшився до 2206584 тис. грн (-15,92 %), а у 2024 році зріс до 2789932 тис. грн (+26,44 %). Зменшення показника у 2023 році могло бути пов'язане із списанням або продажем активів, а зростання у 2024 – із новими інвестиціями в основні засоби.

У 2022 році інші фінансові активи АТ «ПУМБ» становили 1518856 тис. грн. У 2023 році показник зріс до 2256731 тис. грн (+48,58 %), а у 2024 році зменшився до 1880379 тис. грн (-16,68 %). Динаміка показника, свідчить про активне управління фінансовими активами відповідно до потреб забезпечення ліквідності банку.

Інші активи банку зменшилися з 1231344 тис. грн у 2022 році до 628461 тис. грн у 2023 році (-48,96 %), а у 2024 році – до 384555 тис. грн (-38,81 %). Стабільне зменшення вказує на оптимізацію активної частини балансу банку та концентрацію ресурсів на основних напрямках діяльності.

Чисті активи АТ «ПУМБ» зросли з 111974220 тис. грн у 2022 році до 153334846 тис. грн у 2023 році (+36,94 %) та до 186582565 тис. грн у 2024 році (+21,68 %). Стабільне зростання загального обсягу активів банку свідчить про посилення його ринкових позицій і зміцнення фінансової стабільності на фінансовому ринку (рисунок 2.2).

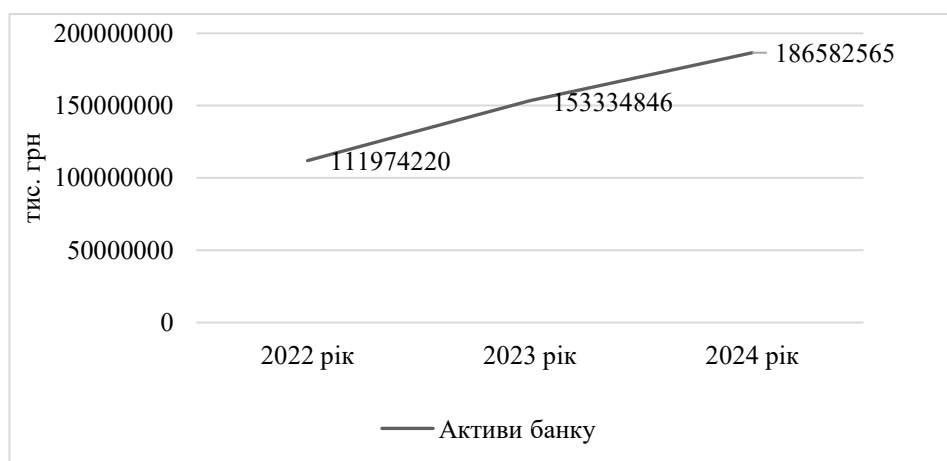

Рисунок 2.2 – Динаміка активів АТ «ПУМБ» за 2022-2024 роки

Джерело: побудовано за даними таблиці А1 додатку А

В таблиці А2 (додаток А) здійснено аналіз динаміки зобов'язань АТ «ПУМБ» в 2022-2024 роках.

У 2022 році кошти, отримані від НБУ, становили 4188304 тис. грн, однак у 2023 та 2024 роках банк припинив залучення таких коштів, що призвело до абсолютного зменшення на 4188304 тис. грн або на 100 %. Це свідчить про погашення заборгованості перед НБУ або зміну стратегії фінансування банку, зокрема завдяки стабілізації ліквідності або переходу на інші джерела фінансування. Кошти банків зросли з 2324222 тис. грн у 2022 році, до 2716727 тис. грн у 2023 році (+16,89 %) і 3873397 тис. грн у 2024 році (+42,58 %). Це

свідчить про зростання активності банку на міжбанківському ринку, підвищення довіри інших банків та активізацію операцій із залучення короткострокового фінансування.

Кошти клієнтів за аналізований період суттєво зросли, а саме із 90165477 тис. грн у 2022 році до 126379136 тис. грн у 2023 році (+40,16 %) та 153849959 тис. грн у 2024 році (+21,74 %). Таке зростання обумовлено збільшенням довіри вкладників до банку, а також загальним зростанням фінансової активності клієнтів.

Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток, у 2023 році скоротилися на 98,67 % у порівнянні з 2022 роком (з 93807 тис. грн до 1250 тис. грн). Проте у 2024 році спостерігалось незначне зростання показника на 113,12 % до 2664 тис. грн. Це може бути пов'язано з переоцінкою таких інструментів або припиненням певних операцій з похідними фінансовими інструментами у 2023 році, а також їх частковим відновленням у 2024 році.

Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток у 2023 році були в обсязі 3200277 тис. грн, що свідчить про отримання значного оподаткованого прибутку. У 2024 році вони зменшилися на 21,73 % до 2 505 006 тис. грн, ймовірно внаслідок часткової сплати податку або зниження бази оподаткування.

Відстрочені податкові зобов'язання, які також виникли у 2023 році (120 273 тис. грн), зросли у 2024 році до 281 522 тис. грн (+134,07%). Таке зростання показника може бути наслідком перенесення податкових платежів на майбутні періоди або змін у податковому законодавстві та обліковій політиці.

Резерви за зобов'язаннями поступово знижувалися, з 314963 тис. грн у 2022 році до 232877 тис. грн у 2023 році (-26,06 %) і 166380 тис. грн у 2024 році (-28,55 %). Це свідчить про зменшення ризиків виконання зобов'язань банку або перегляд підходів до оцінки резервів.

Інші фінансові зобов'язання спочатку скоротилися на 5,75 % у 2023 році (з 2256216 тис. грн до 2126525 тис. грн), проте у 2024 році зросли на 4,92 % до

2231245 тис. грн. Коливання обсягів таких зобов'язань пов'язані з розрахунками за поточними операціями або зміною облікових підходів.

Інші зобов'язання мали стабільну тенденцію до зростання, на 24,94 % у 2023 році (до 1168009 тис. грн) та на 26,70 % у 2024 році (до 1479820 тис. грн). Таке зростання може бути пов'язане із збільшенням заборгованості за операційною діяльністю або нарахуванням нових обов'язкових платежів.

Усього зобов'язання АТ «ПУМБ» за 2022–2024 роки зросли з 100277839 тис. грн до 135945074 тис. грн у 2023 році (+35,57 %) та до 164389992 тис. грн у 2024 році (+20,92 %) (рисунок 2.3). Зростання зобов'язань свідчить про розширення діяльності банку, активізацію операційної діяльності, зростання обсягів залучених коштів від клієнтів і банків, а також позитивні тенденції у розвитку фінансової стабільності установи.

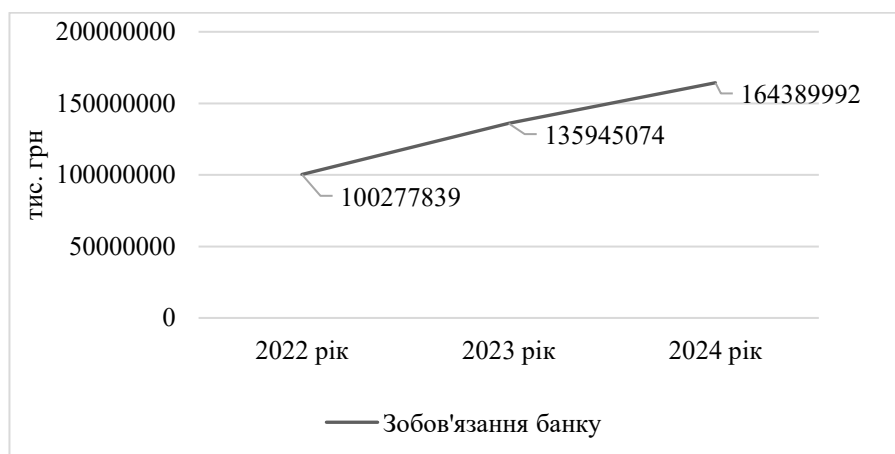

Рисунок 2.3 – Динаміка зобов'язань АТ «ПУМБ» за 2022-2024 роки

Джерело: побудовано за даними таблиці А1 додатку А

В таблиці А3 (додаток А) здійснено аналіз власного капіталу АТ «ПУМБ» у 2022-2024 роках.

Статутний капітал упродовж 2022–2024 років залишався незмінним на рівні 4780595 тис. грн. Відсутність змін свідчить про те, що банк не здійснював додаткових емісій акцій або змін у структурі власного капіталу, пов'язаних із

його збільшенням чи зменшенням. Це також свідчить про стабільну стратегію корпоративного управління.

Емісійні різниці банку, також залишались незмінними та складали 101660 тис. грн протягом усіх трьох років. Відсутність змін зумовлена відсутністю додаткових емісій акцій або змін у вартості реалізації цінних паперів порівняно з їх номінальною вартістю.

У 2022 та 2023 роках обсяг резервних фондів становив 2909909 тис. грн, у 2024 – їх обсяг зріс до 3107683 тис. грн (+6,80 %). Зростання у 2024 році може бути пов'язане із формуванням нових резервів відповідно до прибутковості банку або у зв'язку з внутрішніми вимогами політики ризик-менеджменту.

У 2022 році резерви переоцінки становили 80414 тис. грн, у 2023 їх сума різко зросла до 1810573 тис. грн, а у 2024 – до 2664158 тис. грн. Абсолютне зростання за кожен період склало 1730159 тис. грн. Різке зростання резервів переоцінки свідчить про переоцінку активів, таких як нерухомість, інвестиції чи інші довгострокові активи. Це, ймовірно, пов'язано з ринковими змінами або переглядом вартості активів у бік зростання.

Нерозподілений прибуток банку характеризується суттєвим зростанням, з 3823803 тис. грн у 2022 до 7787034 тис. грн у 2023 (+103,65 %) і до 11538477 тис. грн у 2024 (+48,18 %). Таке зростання свідчить про стабільну прибуткову діяльність банку. Накопичення нерозподіленого прибутку означає, що банк вирішив не спрямовувати кошти на дивіденди, а залишити їх для подальшого зміцнення капіталу або інвестицій.

У 2022 році власний капітал АТ «ПУМБ» становив 11696381 тис. грн, у 2023 році – зріс до 17389772 тис. грн (+48,68 %), а у 2024 – до 22192573 тис. грн (+27,62 %). Зростання зумовлене збільшенням резервів переоцінки та нерозподіленого прибутку банківської установи, що свідчить про позитивну динаміку в діяльності банку, ефективне управління активами, підвищення рентабельності та зростання фінансової стабільності банківської установи. Динаміка власного капіталу АТ «ПУМБ» в 2022-2024 роках представлено на рисунку 2.4.

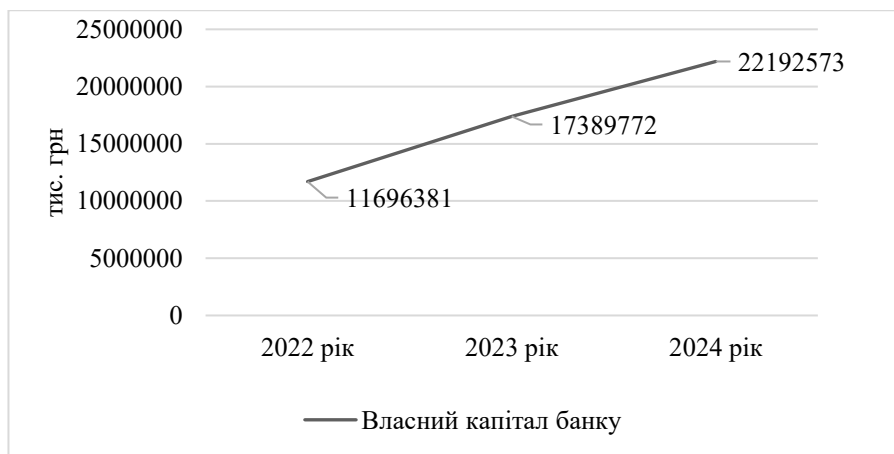

Рисунок 2.4 – Динаміка власного капіталу АТ «ПУМБ» в 2022-2024 роках

Джерело: побудовано за даними таблиці А3 додатку А

Склад та динаміку фінансових результатів АТ «ПУМБ» в 2022-2024 роках наведено в таблиці А4 (додаток А).

У 2022 році чистий процентний дохід банку становив 10154551 тис. грн. У 2023 році цей показник зріс на 21,77 % до 12365484 тис. грн, а в 2024 році – ще на 18,48 % до 14650118 тис. грн. Таке зростання свідчить про успішне управління активами банку, зокрема ефективну кредитну діяльність і вдалі умови залучення коштів, які забезпечили збільшення маржі банку.

Чистий комісійний дохід продемонстрував позитивну динаміку, з 1751603 тис. грн у 2022 році до 2004134 тис. грн у 2023 (+14,42 %) та 2046512 тис. грн у 2024 році (+2,11 %). Таке зростання обумовлене збільшенням кількості клієнтських операцій, розширенням спектру банківських послуг, а також розвитком дистанційного банкінгу.

Торговий результат АТ «ПУМБ» суттєво знизився, а саме з 2852094 тис. грн у 2022 році до 1062836 тис. грн у 2023 році (-62,73 %) та майже залишився на тому ж рівні у 2024 році (1045140 тис. грн). Таке зменшення вказує на негативні ринкові умови або скорочення обсягів торгових операцій з фінансовими інструментами.

Інші операційні доходи банку зазнали значного скорочення, з 561525 тис. грн у 2022 році до 298502 тис. грн у 2023 році (-46,84 %) і до 144370 тис. грн у

2024 році (-51,64 %). Таке падіння може бути пов'язане зі зменшенням нетипових доходів або одноразових прибутків, отриманих у попередньому періоді.

Інші доходи банку, навпаки зросли зі 132889 тис. грн у 2022 році до 312728 тис. грн у 2023 (+135,33 %) і до 443382 тис. грн у 2024 (+41,78 %). Це вказує на зростання доходів, не пов'язаних із основною діяльністю банку, можливо, від продажу активів чи інвестицій.

Загальна сума доходів АТ «ПУМБ» збільшилась з 15452663 тис. грн у 2022 році до 16043683 тис. грн у 2023 році (+3,82 %) та до 18329523 тис. грн у 2024 році (+14,25 %). Це демонструє позитивну динаміку доходів банку.

Одним із ключових факторів покращення фінансових результатів банку є суттєве скорочення відрахувань до резервів, з 10525583 тис. грн у 2022 році до 675076 тис. грн у 2023 році (-93,59 %), і незначне зростання до 816502 тис. грн у 2024 році (+20,95 %). Таке зменшення свідчить про покращення якості кредитного портфеля банку.

Адміністративні та інші операційні витрати зросли з 5412419 тис. грн у 2022 році до 7131174 тис. грн у 2023 році (+31,76 %), і до 9379827 тис. грн у 2024 році (+31,53 %). Основною причиною є інфляційне зростання витрат, а також розширення масштабів діяльності банку.

Унаслідок суттєвого скорочення резервів загальні витрати банку знизилися з 15938002 тис. грн у 2022 році до 7806250 тис. грн у 2023 році (-51,02 %). Проте у 2024 році вони зросли до 10196329 тис. грн (+30,62 %) через збільшення адміністративних витрат.

У 2022 році банк зазнав збитку до оподаткування на суму 485339 тис. грн. У 2023 році ситуація кардинально покращилася – прибуток склав 8237433 тис. грн (+1797,25 %). У 2024 році прибуток дещо знизився до 8133194 тис. грн (-1,27 %), що пов'язано з вищими витратами.

Податкові витрати зросли з -87616 тис. грн у 2022 році до 4281958 тис. грн у 2023 році і 4190827 тис. грн у 2024 році, що цілком логічно з огляду на суттєве зростання прибутку. Від'ємне значення показника в 2022 році, свідчить про ймовірне відшкодування або відстрочку податкових відрахувань.

Чистий фінансовий результат банку покращився з чистого збитку 397723 тис. грн у 2022 році до чистого прибутку 3955475 тис. грн у 2023 році. У 2024 році банк продовжив працювати прибутково, отримавши 3942367 тис. грн. Це свідчить про відновлення фінансової стійкості, адаптацію до складних економічних умов та ефективну фінансову стратегію банку. Динаміка прибутку АТ «ПУМБ» в 2022-2024 роках наведено на рисунку 2.5.

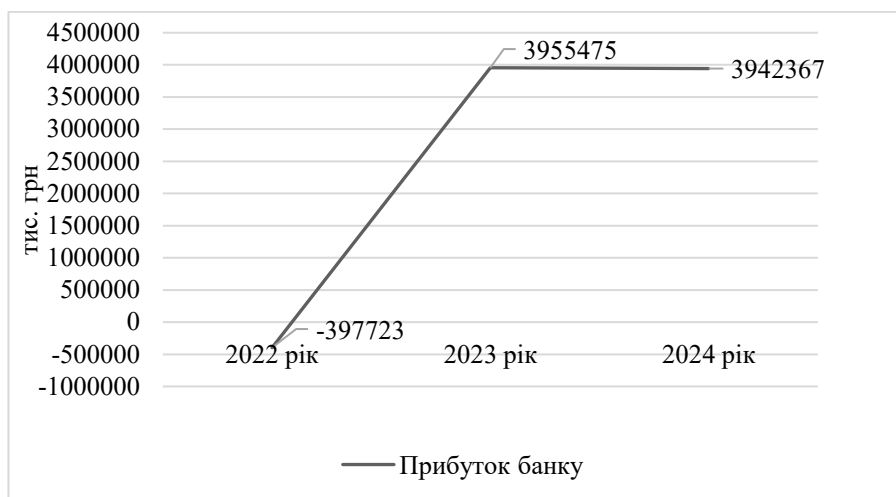

Рисунок 2.5 – Динаміка прибутку АТ «ПУМБ» в 2022-2024 роках

Джерело: побудовано за даними таблиці А4 додатку А

Упродовж 2022-2024 років АТ «ПУМБ» продемонструвало поступове зміцнення своєї фінансової позиції та фінансової стабільності, що проявилось у зростанні основних фінансових показників, покращенні прибутковості та збалансованому управлінні активами і зобов'язаннями.

У 2022 році банк переживав складний період, зумовлений впливом повномасштабної війни, що позначилось на фінансових результатах – зафіксовано збиток, високі відрахування до резервів, значний рівень зобов'язань перед НБУ. Проте вже у 2023 році ситуація суттєво змінилася, банк погасив заборгованість перед НБУ, скоротив резерви, збільшив обсяги залучених коштів від клієнтів та банків, що свідчить про відновлення довіри до установи. Зростання чистого процентного та комісійного доходу, а також відновлення

прибутковості дозволили досягти одного з найвищих рівнів прибутку до оподаткування серед аналізованих років.

У 2024 році банк зберіг позитивну динаміку – зросли власний капітал, прибуток, обсяги клієнтських коштів та нерозподілений прибуток. Хоча темпи зростання прибутку сповільнилися через зростання адміністративних витрат, загальна рентабельність залишалась високою. Значне зростання резервів переоцінки також свідчить про переоцінку активів на користь банку, що зміцнило його баланс.

Таким чином, АТ «ПУМБ» упродовж трьох років пройшов шлях від кризи до стійкого фінансового зростання, зумівши адаптуватися до складних макроекономічних умов, наростити капітал, прибуток і покращити структуру зобов'язань. Це свідчить про ефективну стратегію управління, високий рівень корпоративного управління та здатність підтримувати стабільність у турбулентному середовищі.

2.2 Напрями покращення фінансової стабільності банків на прикладі АТ «ПУМБ»

Фінансова стабільність є ключовою характеристикою, що визначає надійність та стійкість банківської установи в умовах як звичайної діяльності, так і впливу зовнішніх чи внутрішніх кризових чинників. Вона проявляється через якісний фінансовий стан, що включає наявність достатнього обсягу фінансових ресурсів, їхню збалансовану структуру та оптимальне співвідношення з активами банку. Такий баланс дозволяє ефективно управляти коштами, забезпечуючи безперебійне виконання фінансових зобов'язань перед клієнтами, контрагентами та регуляторами.

Крім того, фінансова стабільність передбачає підтримання високого рівня ліквідності, що дає змогу банку оперативно реагувати на потреби в готівкових

чи безготівкових коштах, а також забезпечення платоспроможності, тобто здатності виконувати свої зобов'язання у повному обсязі та в установлені строки. Стабільність також виражається у постійному зростанні прибутковості, що свідчить про ефективність управлінських рішень і стратегії розвитку банку, та у здатності до мінімізації фінансових, кредитних і операційних ризиків.

Важливим аспектом є також здатність банківської установи протистояти несподіваним економічним або фінансовим потрясінням – наприклад, змінам на ринку, втратам активів, коливанням обмінного курсу або підвищенню ставок за позиками. За таких умов стабільний банк має змогу зберігати ефективність функціонування, не допускаючи суттєвого зниження якості обслуговування клієнтів чи загрози для своєї діяльності.

Таким чином, фінансова стабільність є комплексним поняттям, яке виражається через показники (коефіцієнти) фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності, рентабельності, що впливають на результативність всіх складових діяльності банківської установи.

Для оцінки фінансової стабільності АТ «ПУМБ» використаємо коефіцієнтний аналіз, який базується на розрахунку коефіцієнтів оцінки фінансового стану банку (таблиця 2.2).

Коефіцієнт надійності банку протягом аналізованого періоду зростав поступово з 0,12 до 0,14, що свідчить про зміцнення власного капіталу відносно зобов'язань АТ «ПУМБ», що є позитивною тенденцією в умовах економічної нестабільності.

Коефіцієнт фінансового важеля в 2022-2024 роках, зменшився з 8,58 до 7,41, що говорить про зниження залежності банку від зовнішнього фінансування. Така тенденція свідчить про підвищення фінансової незалежності банку, що є ознакою зростання стабільності.

Коефіцієнт достатності капіталу банківської установи в аналізованому періоді, також зріс з 0,10 до 0,12, що є позитивним сигналом для інвесторів і регуляторів, адже свідчить про наявність достатнього капіталу для покриття можливих ризиків.

Таблиця 2.2 – Показники оцінки фінансової стабільності стану АТ «ПУМБ» в 2022-2024 роках

Показники	Роки			Відхилення (приріст/зменшення) (+,-)	
	2022	2023	2024	2023 р. до 2022 р.	2024 р. до 2023 р.
Коефіцієнти достатності капіталу (фінансової стійкості)					
Коефіцієнт надійності	0,12	0,13	0,14	0,01	0,01
Коефіцієнт фінансового важеля	8,58	7,82	7,41	-0,76	-0,41
Коефіцієнт достатності капіталу	0,10	0,11	0,12	0,01	0,01
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	0,12	0,13	0,14	0,01	0,01
Коефіцієнт залежності	0,90	0,89	0,88	-0,01	-0,01
Коефіцієнти ліквідності					
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	0,06	0,1	0,09	0,04	-0,01
Коефіцієнт поточної ліквідності	0,21	0,28	0,27	0,07	-0,01
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,12	1,13	1,13	0,01	0,00
Коефіцієнт співвідношення високоліквідних активів до робочих	0,22	0,18	0,18	-0,04	0,00
Коефіцієнти ділової активності					
Коефіцієнт активності залучення міжбанківських кредитів	0,02	0,02	0,02	0,00	0,00
Коефіцієнт активності залучення строкових депозитів	0,82	0,93	0,94	0,11	0,01
Коефіцієнт кредитної активності	0,39	0,34	0,36	-0,05	0,02
Коефіцієнт загальної інвестиційної активності	0,34	0,44	0,43	0,1	-0,01
Показники ефективності управління (рентабельності)					
Рентабельність активів	-3,61	2,58	2,11	6,19	-0,47
Рентабельність капіталу	-3,4	2,27	1,78	5,67	-0,49

Джерело: пораховано за даними [31, 32, 33]

Коефіцієнт захищеності власного капіталу АТ «ПУМБ» підвищився з 0,12 до 0,14, що додатково підтверджує поліпшення структури капіталу банку. Коефіцієнт залежності банку зменшився з 0,90 до 0,88, вказуючи на зниження частки зобов'язань у структурі пасивів, що покращує фінансову стійкість банку.

Коефіцієнт миттєвої ліквідності АТ «ПУМБ» суттєво зріс з 0,06 до 0,10 у 2023 році, але дещо знизився в 2024 до 0,09. Це свідчить про покращення здатності банку покривати свої найбільш термінові зобов'язання, хоча у 2024 році ця здатність трохи погіршилась.

Коефіцієнт поточної ліквідності зріс з 0,21 до 0,28 у 2023 році, що вказує на підвищення ліквідності банку, але в 2024 знизився до 0,27. Таке зниження свідчить про відносну стабільність ліквідності банку з незначним послабленням у 2024 році.

Коефіцієнт загальної ліквідності, в аналізованому періоді, характеризується стабільністю – 1,12-1,13, що вказує на здатність банку виконувати всі свої зобов'язання за рахунок загального обсягу активів.

Коефіцієнт співвідношення високоліквідних активів до робочих, протягом 2022-2024 років, зменшився з 0,22 до 0,18 і залишився на цьому рівні. Це може свідчити про зміну структури активів у бік зменшення ліквідних активів, з метою отримання вищої прибутковості.

Коефіцієнт активності залучення міжбанківських кредитів АТ «ПУМБ» залишився стабільним на рівні 0,02, що може свідчити про обережну політику банку щодо зовнішнього міжбанківського фінансування.

Коефіцієнт активності залучення строкових депозитів, протягом аналізованого періоду, зріс з 0,82 до 0,94, що демонструє підвищення довіри клієнтів до банку та зростання частки стабільного фінансування.

Коефіцієнт кредитної активності фінансової установи, зменшився в 2023 році з 0,39 до 0,34, але у 2024 зріс до 0,36. Це свідчить про коливання в обсягах кредитування, ймовірно, через зміну ринкових умов чи внутрішньої кредитної політики банку.

Коефіцієнт загальної інвестиційної активності банківської установи зріс з 0,34 до 0,44 у 2023, потім знизився до 0,43 у 2024. Таке значення показника, демонструє активне інвестування банку в доходні активи. В той же час в 2024 році банківська установа коригує інвестиційну стратегію, що спричинило зменшення розрахункового коефіцієнта.

Рентабельність активів (ROA) банку з негативного значення -3,61 % у 2022 році, підвищилась до 2,58 % на кінець 2023 року, з поступовим зменшенням до 2,11 % у 2024 році. Це свідчить про відновлення прибутковості банку після збиткового 2022 року, хоча темпи зростання дещо знизились.

Рентабельність капіталу (ROE) АТ «ПУМБ» демонструє подібну динаміку, а саме збільшення з -3,4 % у 2022 році до 2,27 % у 2023 і зменшення до 1,78 % у 2024 році. Це свідчить про поступове підвищення ефективності використання власного капіталу, хоча в 2024 рентабельність дещо знизилась.

Загалом фінансовий стан АТ «ПУМБ» суттєво покращився в 2024 році, в порівнянні з 2022 роком. Позитивна динаміка більшості коефіцієнтів свідчить про зростання фінансової стабільності, підвищення ліквідності, активізацію інвестиційної діяльності та відновлення прибутковості. Фінансова стабільність банку достатньо забезпечена його капіталом, який може захищати банк від імовірних ризикованих втрат в близькому майбутньому. Незначні коливання коефіцієнтів в 2024 році пов'язані з адаптацією до змін у ринковому середовищі або корекцією внутрішньої політики банку.

Однією з провідних методологічних основ стратегічного управління фінансовою стабільністю банку, тісно пов'язаною із впровадженням системи ключових коефіцієнтів ефективності його діяльності, є підхід, що базується на створенні так званих «стратегічних карт» розвитку. Цей підхід відіграє ключову роль у формуванні цілісного уявлення про стратегічні цілі банку, механізми їх досягнення та візуалізації взаємозв'язків для забезпечення фінансової стабільності банківської установи [36].

Стратегічна карта підвищення фінансової стабільності банку, в тому числі АТ «ПУМБ», виступає ефективним інструментом комунікації, який дозволяє чітко й наочно донести обрану стратегію до всіх рівнів персоналу, забезпечуючи її інтеграцію у щоденні операційні процеси. Таким чином, стратегія перестає бути абстрактним документом і перетворюється на практичний орієнтир, що направляє діяльність кожного підрозділу відповідно до загальної мети банківської установи.

Застосування стратегічних карт значно посилює здатність керівництва здійснювати моніторинг ключових показників забезпечення фінансової стабільності банку в режимі реального часу. Інформація, представлена у зручній, візуалізованій формі, можна оперативно аналізувати, що дозволяє не лише виявляти відхилення від запланованих результатів, а й приймати своєчасні управлінські рішення. Таким чином, стратегічна карта стає важливим інструментом не лише для контролю, а й для адаптації стратегії в умовах змінного зовнішнього середовища.

Стратегічна карта забезпечення фінансової стабільності АТ «ПУМБ» дозволяє сформулювати комплексний підхід до забезпечення довгострокової стійкості та конкурентоспроможності фінансової установи. Вона включає чотири основні компоненти: фінансові цілі, клієнтська перспектива, внутрішні бізнес-процеси, навчання і розвиток. Стратегічна карта підвищення фінансової стабільності АТ «ПУМБ» наведена на рисунку 2.6.

Перший рівень стратегічної карти підвищення фінансової стабільності банку відображає фінансову проєкцію, яка відіграє ключову роль у реалізації загальної стратегії установи. Цей рівень охоплює фінансові цілі, що безпосередньо пов'язані з досягненням прибутковості, підвищенням ефективності управління фінансовими ресурсами, а також забезпеченням довготривалої фінансової стабільності банку. Серед основних стратегічних орієнтирів цього рівня варто виокремити зростання доходів за рахунок розширення клієнтської бази, оптимізації структури активів і пасивів, підвищення дохідності банківських продуктів та послуг, а також зниження витрат шляхом впровадження сучасних технологій і вдосконалення операційної діяльності. Особлива увага приділяється зменшенню фінансових ризиків, зокрема кредитного та ліквідного, що дозволяє зберігати високу платоспроможність навіть в умовах нестабільного економічного середовища. Фінансова перспектива першого рівня стратегічної карти також формує фундамент для інших рівнів, адже саме фінансова стійкість створює умови для сталого функціонування банку [24].

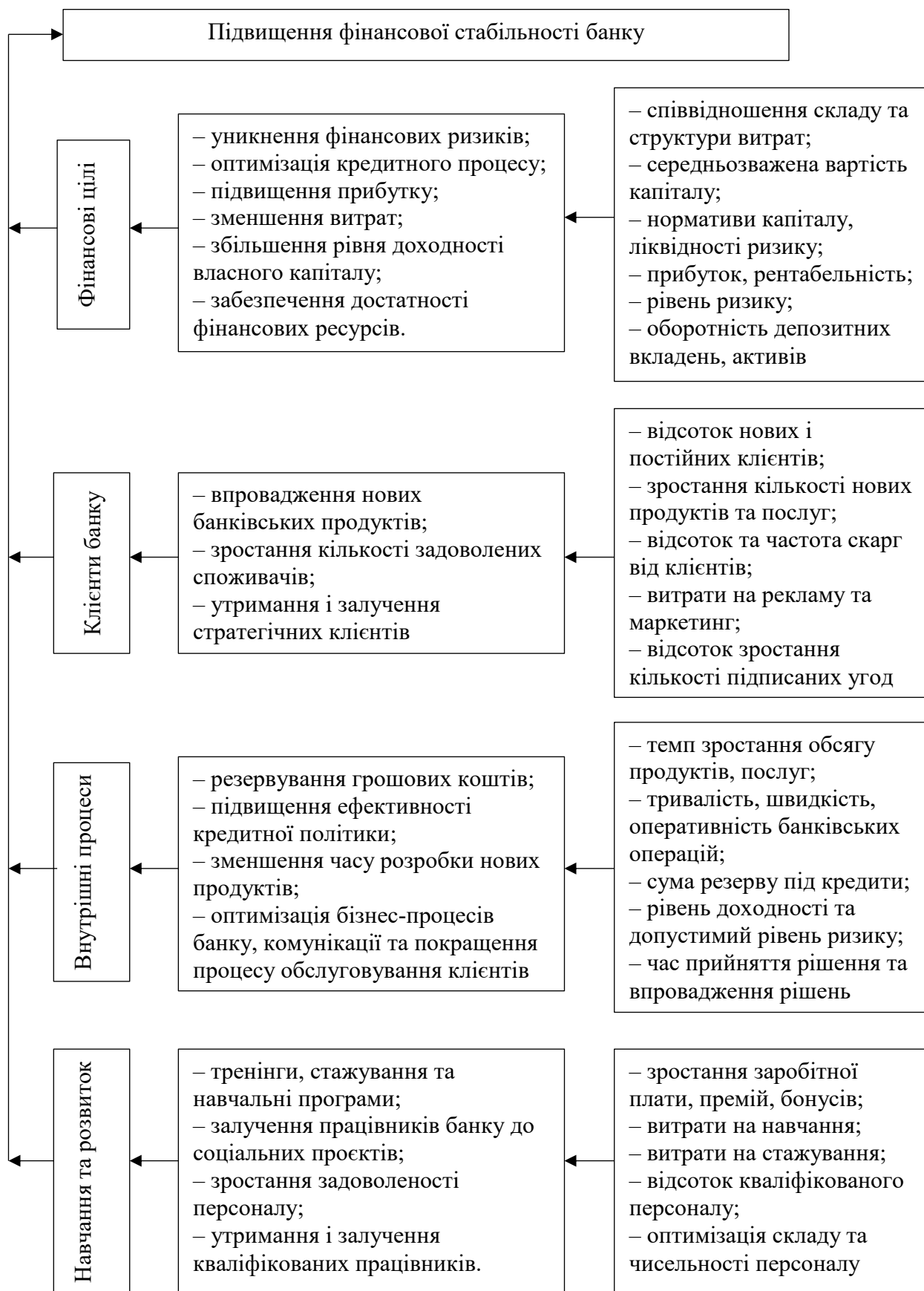

Рисунок 2.6 – Стратегічна карта підвищення фінансової стабільності АТ

«ПУМБ»

Другий рівень стратегічної карти забезпечення фінансової стабільності банку, представляє собою клієнтську проєкцію. Вона фокусується на тому, як банк бажає позиціонувати себе в очах клієнтів і які цінності прагне їм донести. Цей рівень є критично важливим, оскільки саме довіра клієнтів, їхня лояльність і задоволеність обслуговуванням безпосередньо впливають на стійке функціонування фінансової установи. У межах клієнтської проєкції формуються стратегії, спрямовані на активне розширення клієнтської бази, що включає залучення нових фізичних і юридичних осіб, розвиток партнерських програм, а також персоналізацію банківських послуг. Значну увагу приділяють також збільшенню ринкової частки в розрізі всіх основних напрямків банківської діяльності – від депозитних продуктів до кредитування та інвестиційного обслуговування. Окремим стратегічним вектором є географічна експансія — відкриття нових відділень, розширення онлайн-банкінгу, підвищення доступності банківських послуг у регіонах, що дозволяє охопити нові сегменти ринку та зміцнити позиції банку. Водночас не менш важливим є підвищення якості обслуговування клієнтів – впровадження сучасних технологій, скорочення часу очікування, покращення комунікації, що формує позитивний клієнтський досвід. Ключовим результатом впровадження цих стратегій є зростання рівня задоволеності клієнтів, формування позитивного іміджу банку та підвищення його репутаційного капіталу, що, в свою чергу, зміцнює фінансову стабільність і забезпечує сталий розвиток в умовах конкурентного ринку [4].

Третій рівень стратегічної карти підвищення фінансової стабільності банку зосереджений на проєкції внутрішніх бізнес-процесів, яка відіграє фундаментальну роль у забезпеченні ефективності всієї організаційної діяльності. Ця проєкція окреслює критично важливі процеси, в яких банк повинен досягти високого рівня продуктивності та якості, аби випередити конкурентів і забезпечити реалізацію клієнтських та фінансових стратегій. Ключовим завданням цього рівня є оптимізація та постійне вдосконалення внутрішніх процедур, які безпосередньо впливають на якість надання банківських послуг. Це охоплює розробку й впровадження стратегій підвищення

конкуреноспроможності через модернізацію сервісів, впровадження інноваційних продуктів і розширення спектру банківських послуг відповідно до змін ринкового попиту. Особлива увага приділяється цифровій трансформації – зокрема, вдосконаленню технічної інфраструктури, автоматизації рутинних процесів, впровадженню дистанційного обслуговування клієнтів та розширенню можливостей онлайн-банкінгу. Це не лише підвищує зручність для клієнтів, але й забезпечує зниження витрат, прискорення обробки операцій та підвищення загальної ефективності діяльності банку.

Завершальний, четвертий рівень, представлений проекцією навчання та розвитку. Вона охоплює фундаментальні аспекти, що формують внутрішній потенціал організації – корпоративну культуру, управлінські технології, рівень професійних навичок і знань персоналу. Цей рівень відіграє вирішальну роль у довгостроковому успіху банку, адже саме розвиток людського капіталу забезпечує реалізацію всіх інших стратегічних напрямів.

У рамках цієї проекції визначаються стратегічні ініціативи, спрямовані на постійне підвищення кваліфікації працівників через систему професійного навчання, сертифікацій, участь у тренінгах та розвиток внутрішніх навчальних програм. Особлива увага приділяється впровадженню нових технологій управління знаннями, що сприяють швидкій адаптації персоналу до змін ринкового середовища та нових банківських продуктів. Також важливими є заходи з удосконалення системи управління персоналом, які включають побудову ефективної моделі мотивації, оцінки результативності праці, просування по кар'єрній драбині. Поліпшення умов праці, створення сприятливого психологічного клімату в колективі, розвиток лідерських якостей і командної взаємодії – усе це формує високий рівень залученості та віддачі співробітників. Крім того, проекція розвитку передбачає створення інноваційної культури в банку, в якій заохочуються ініціатива, креативність та прагнення до самовдосконалення. Це дає змогу банку не лише ефективно реалізовувати поточні стратегічні цілі, а й бути готовим до майбутніх викликів, залишаючись конкурентоспроможним у динамічному фінансовому середовищі. Таким чином,

проєкція навчання і розвитку забезпечує міцне підґрунтя для всіх інших елементів стратегічної карти, підтримуючи цілісність і стійкість організаційної стратегії банку. Окрім цього, в межах цієї проєкції здійснюється управління інноваційною діяльністю та контролем якості внутрішніх процесів, що дозволяє банку швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища, зберігати високу операційну гнучкість і стабільно підтримувати рівень обслуговування на конкурентному рівні.

Отже, підсумовуючи вищенаведені та запропоновані пропозиції, можна зробити висновок, що задля покращення діяльності роботи, відділу або інших організаційних підрозділів, структур банку та забезпечення успішної фінансової стабільності, треба приділити увагу питанням фінансів, персоналу, клієнтів та внутрішніх процесів роботи банку та розробити чітку схему їх взаємодії.

Використання АТ «ПУМБ» стратегічної карти підвищення фінансової стабільності дасть змогу керівництву отримати необхідну для управління банком інформацію, яка є вимірною і включеною у стратегічну карту та має стратегічну спрямованість. Крім того, внаслідок вчасного отримання інформації та перетворення її на доступну для розуміння, керівництво зможе здійснювати контроль за поточними показниками діяльності банку.

Завдяки комплексному охопленню усіх важливих напрямків діяльності банку, стратегічна карта дозволяє забезпечити системність у досягненні стратегічних орієнтирів і зміцнити позиції банку на фінансовому ринку.

Висновки

В першому розділі кваліфікаційної роботи вивчено тлумачення сутності «фінансова стабільність банку» та узагальнено основні підходи щодо трактування даного поняття. Фінансова стабільність банку передбачає здатність установи підтримувати рівноважний фінансовий стан (належний рівень капіталізації, достатню ліквідність, стабільну прибутковість), ефективно виконувати свої функції та протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам без втрати платоспроможності чи довіри клієнтів. Досліджено взаємозв'язок понять «фінансова стійкість» та «фінансова стабільність» банку та доведено, що складовими цих понять є такі компоненти як мінімізація ризиків, здатність протидіяти негативним факторам, ефективність діяльності, ліквідність, платоспроможність, прибутковість, що підтверджує їх схожість. Узагальнено основні фактори макро- та мікросередовища, що впливають на фінансову стабільність банківських установ, які охарактеризовані через опис відповідної сфери їх впливу.

Одним з інструментів регулювання фінансової стабільності банків є економічні нормативи, встановлені Національним банком України. Визначення фінансової стабільності банку за показниками виконання чи невиконання фінансовою установою нормативних показників не забезпечує повної та точної оцінки фінансової стабільності, оскільки охоплює лише окремі аспекти загального фінансового стану установи. В роботі систематизовано та згруповано основні методичні підходи до оцінювання фінансової стабільності банків. Кожен із методичних підходів до оцінювання фінансової стабільності банків має свою специфіку і може бути ефективно інтегрований у загальну систему забезпечення фінансової стабільності банків.

В другому розділі кваліфікаційної роботи здійснено аналіз фінансової стабільності банківської системи України. Активи банківських установ, демонструють стійке зростання в 2022-2024 роках. Приріст активів є позитивним

сигналом, що свідчить про розширення операцій банківського сектора. Динаміка готівкових коштів коливається в 2020-2022 роках та зростає в 2023-2024 роках, що обумовлено підвищеним попитом на ліквідність банків в умовах війни. Кредити надані клієнтам банків, після зростання у 2021 році, поступово зменшуються. Такі коливання свідчать про обережність банків у видачі кредитів через зростання ризиків. В 2020-2024 роках банківський сектор України демонстрував переважно позитивну динаміку прибутковості, незважаючи на серйозні виклики, пов'язані з пандемією COVID-19, а потім із повномасштабною війною.

Для дослідження фінансового стану АТ «ПУМБ», в роботі здійснено аналіз фінансово-господарської діяльності установи в розрізі її активних та пасивних операцій. Упродовж 2022-2024 років АТ «ПУМБ» продемонструвало поступове зміцнення своєї фінансової позиції та фінансової стабільності, що проявилось у збалансованому управлінні активами і зобов'язаннями банку, зростанні власного капіталу та покращенні прибутковості. У 2022 році банк переживав складний період, зумовлений впливом повномасштабної війни, що позначилось на фінансових результатах – зафіксовано збиток, високі відрахування до резервів, значний рівень зобов'язань перед НБУ. Проте вже у 2023 році ситуація суттєво змінилася, банк погасив заборгованість перед НБУ, скоротив резерви, збільшив обсяги залучених коштів від клієнтів та банків, що свідчить про відновлення довіри до установи. Зростання чистого процентного та комісійного доходу, а також відновлення прибутковості дозволили досягти одного з найвищих рівнів прибутку до оподаткування серед аналізованих років. У 2024 році банк зберіг позитивну динаміку – зросли власний капітал, прибуток, обсяги клієнтських коштів та нерозподілений прибуток. Хоча темпи зростання прибутку сповільнилися через зростання адміністративних витрат, загальна рентабельність залишалась високою. Значне зростання резервів переоцінки також свідчить про переоцінку активів на користь банку, що зміцнило його баланс. Таким чином, АТ «ПУМБ» упродовж трьох років пройшов шлях від кризи до стійкого фінансового зростання, зумівши адаптуватися до складних макроекономічних умов, наростити капітал, прибуток і покращити структуру зобов'язань.

Фінансова стабільність банку є комплексним поняттям, яке виражається через показники фінансової стійкості, ліквідності, ділової активності, рентабельності, що впливають на результативність всіх складових діяльності банківської установи. Для оцінки фінансової стабільності АТ «ПУМБ» було використано коефіцієнтний аналіз, який базується на розрахунку коефіцієнтів оцінки фінансового стану банку. Позитивна динаміка більшості коефіцієнтів в 2023-2024 роках, свідчить про зростання фінансової стабільності банку, підвищення ліквідності, активізацію інвестиційної діяльності та відновлення прибутковості. Фінансова стабільність банку достатньо забезпечена його капіталом, який може захищати банк від імовірних ризикованих втрат в близькому майбутньому. Незначні коливання показників в 2024 році, пов'язані з адаптацією до змін у ринковому середовищі або корекцією внутрішньої політики банку.

В роботі для покращення фінансової стабільності АТ «ПУМБ» запропоновано використовувати стратегічну карту, яка дозволяє сформулювати комплексний підхід до забезпечення довгострокової стійкості та конкурентоспроможності фінансової установи. Стратегічна карта підвищення фінансової стабільності включає чотири основні компоненти: фінансові цілі, клієнтська перспектива, внутрішні бізнес-процеси, навчання і розвиток.

Стратегічна карта підвищення фінансової стабільності банку дозволяє чітко й наочно донести обрану стратегію до всіх рівнів персоналу, забезпечуючи її інтеграцію у щоденні операційні процеси. Використання АТ «ПУМБ» стратегічної карти підвищення фінансової стабільності дасть змогу керівництву отримати необхідну для управління банком інформацію, яка є вимірною і включеною у стратегічну карту та має довгострокову спрямованість. Крім того, внаслідок вчасного отримання інформації, керівництво зможе здійснювати контроль за поточними показниками діяльності банку. Завдяки комплексному охопленню усіх важливих напрямків діяльності банку, стратегічна карта дозволяє забезпечити системність у досягненні стратегічних орієнтирів і зміцнити позиції банку на фінансовому ринку.

Список використаних джерел

1. Батрак О. В. Порівняльний аналіз антикризової та фінансової стійкості банків: визначення специфіки управління / О. В. Батрак, А. О. Вінник // *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. – 2024. – № 1 (13). – С. 148-156.
2. Березовик В.М. Вплив глобальних фінансових тенденцій на стабільність банківського сектору України [Електронний ресурс] / В. М. Березовик, А. О. Свистун, Т. Г. Хлемовський // *Стала економіка*. – 2024. – Режим доступу: <https://zenodo.org/records/12700439> (дата звернення 21.03.2025 р.).
3. Бондаренко Л. А. Дослідження поняття «стабільність банківської системи» та «стабільність банку» [Електронний ресурс] / Л. А. Бондаренко, М. В. Тарасенко. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/16_NPRT_2014/Economics/1_165419.doc.htm (дата звернення 18.03.2025 р.).
4. Бугель Ю. Управління фінансовою стійкістю банків: аспект аналізування / Ю. Бугель, О. Лопатовська // *Modeling the development of the economic systems*. – 2024. – № 3. – С. 87-92.
5. Варцаба В.І. Проблеми забезпечення фінансової стійкості банківської системи України / В. І. Варцаба // *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. – 2018. – № 1 (51). – С. 311-316.
6. Вінниченко О. В. Фінансова стійкість банку: сутність та оцінка факторів впливу / О. В. Вінниченко, А. О. Ганцева // *БізнесІнформ*. – 2023. – № 5. – С. 175-181.
7. Вовченко О. С. Сучасні методичні підходи до оцінки фінансової стабільності банку / О. С. Вовченко // *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. – 2016. – № 5(77). – С. 161-169.

8. Вовченко О. С. Фінансова стабільність банків в умовах динамічного макроекономічного середовища : монографія / О. С. Вовченко, С. Б. Єгоричева. – Полтава : ПУЕТ, 2021. – 233 с.

9. Вовченко О. С. Формування ризик-культури банку як умова забезпечення його фінансової стабільності / О. С. Вовченко // Міжнародний науково-практичний журнал «Фінансовий простір». – 2020. – №4. – С. 143-151.

10. Волкова Н. І. Впровадження моделі оцінки впливу ризиків на фінансову стійкість АТ «ПУМБ» / Н. І. Волкова, А. С. Мухіна // Економіка і організація управління. – 2020. – № 3 (39). – С. 104-112.

11. Вольська С. П. Порівняльна характеристика методів оцінювання фінансової стійкості банку / С. П. Вольська // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2015. – Вип. 10. Ч. 1. – С. 178-181.

12. Д'яконова І. І. Дослідження оцінки рівня фінансової стабільності як складового елементу механізму державного регулювання банківської системи / І. І. Д'яконова, Є. Ю. Мордаль // БізнесІнформ. – 2015. – № 1. – С. 302-306.

13. Дзюблюк О. В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи монографія / О. В. Дзюблюк, Р. В. Михайлюк. – Тернопіль : Терно-граф, 2009. – 316 с.

14. Довгаль Ю. С. Сутність фінансової стійкості комерційного банку та ефективні шляхи її забезпечення / Ю. С. Довгаль, Р. О. Чамара // Фінансовий простір. – 2015. – № 1. – С. 130-134.

15. Довгань Ж. М. Економічна сутність фінансової стабільності банківської системи / Ж. М. Довгань // Наука молода : зб. наук. праць молодих вчених ТНЕУ. – 2016. – № 25. – С. 26-39.

16. Дорошенко Н. О. Фактори фінансової стійкості банків України: вплив та тенденції / Н. О. Дорошенко, В. О. Шинкаренко // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Економічна». – 2024. – Вип. 107. – 64-75.

17. Жукова Т. В. Фінансова стійкість та стабільність банків в умовах кризових явищ у банківській системі України / Т. В. Жукова // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2016. – № 3 (1). – С. 164-167.

18. Захожай В. Б. Застосування статистичних методів для оцінки фінансової стійкості банківських установ в умовах економічної нестабільності / В. Б. Захожай // Академічні візії. – 2024. – Вип. 35. – С. 1-14.

19. Зверяков М. І. Управління фінансовою стійкістю банків : підручник / М. І. Зверяков, В. В. Коваленко, О. С. Сергєєва. – Київ : ЦУЛ, 2016. – 520 с.

20. Зверяков М. І. Антикризове управління фінансовою стійкістю банку в умовах економічних дисбалансів: монографія / М. І. Зверяков, А. М. Зверяков. – Одеса: ОНЕУ, 418 с.

21. Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова НБУ від 28.08.2001 р. № 368. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01#Text> (дата звернення: 16.03.2025).

22. Коваленко В. Теоретичні та методичні підходи до оцінювання фінансової стабільності банківської системи / В. Коваленко, Ю. Гаркуша // Вісник Національного банку України. – 2013. – № 9. – С. 126-131.

23. Коріньок Я. О. Сутність фінансової стабільності та особливості її прояву / Я. О. Коріньок // Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки. – 2015. – Вип. 11. – Ч. 2. С. 126-130.

24. Лісова Н. О. Стратегічна карта BSC: теорія та практика / Н. О. Лісова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 4. – С. 90-94.

25. Маслова А. Ю. Фінансова стабільність банку та напрями її забезпечення в сучасних умовах / А. Ю. Маслова // Економічні науки. – 2017. – № 12 (2). – С. 68-78.

26. Наглядова статистика / Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist> (дата звернення 28.03.2025 р.).

27. Погореленко Н. П. До питання про понятійний апарат фінансової стабільності банківської системи / Н. П. Погореленко // Вісник університету банківської справи. – 2018. – № 3 (33). – С. 66-82.

28. Погореленко Н. П. Методичні підходи до оцінки фінансової стабільності банку / Н. П. Погореленко, О. В. Калінін // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2017. – Вип. 26. Ч. 2. – С. 97-102.

29. Приказюк Н. Оцінка фінансової стабільності банківської системи України на основі комплексного індикатора та таксономічного показника з урахуванням FSI / Н. Приказюк // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2022. – № 2 (219). – С. 25-33.

30. Рисін В. В., Біда А. П. Фінансова стійкість банку: чинники та особливості забезпечення / В. В. Рисін, А. П. Біда // Ефективна економіка. – 2021. – № 3. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8731> (дата звернення: 25.04.2025).

31. Фінансова звітність «ПУМБ» 2024 рік та висновки керівництва // Офіційний сайт АТ «ПУМБ». [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://about.pumb.ua/finance/annual_reports (дата звернення: 19.04.2025).

32. Фінансова звітність АТ «ПУМБ» за 2023 рік та висновки керівництва // Офіційний сайт АТ «ПУМБ». [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://about.pumb.ua/finance/annual_reports (дата звернення: 19.04.2025).

33. Фінансова звітність АТ «ПУМБ» за 2023 рік та висновки керівництва // Офіційний АТ «ПУМБ». [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://about.pumb.ua/finance/annual_reports (дата звернення: 19.04.2025).

34. Хуторна М. Е. Принципи забезпечення фінансової стабільності кредитних установ / М. Е. Хуторна // Фінансовий простір. – 2017. – № 3. – С. 55-61.

35. Чайковський Я. Економічна суть фінансової стабільності банківської системи / Я. Чайковський, Є. Чайковський // Світ фінансів. – 2024. – № 2 (79). – С. 55-68.

36. Чугаєва А. В. Побудова стратегічної карти управління фінансовою стійкістю банку / А. В. Чугаєва // Управління розвитком. – 2014.– №13. – С. 108-111.

37. Шинкар М. Базельські рекомендації в контексті підвищення стабільності функціонування банківської системи як правові заходи попередження банкрутства банківських установ / М. Шинкар // Підприємництво, господарство і право. – 2017. – № 7. –С. 104-108.

38. Kuzemin A. Analysis of movement of financial flows of economical agents as the basis for designing the system of economical security (general conception) / A. Kuzemin, V. Lyashenko, E. Bulavina, A. Torojev // Third International Conference «Information Research, Applications, and Education». – Varna, Bulgaria – Sofia :FOI-COMMERCE, 2005. – June 27-30. – P. 204-209.

39. Yehorycheva S. Financial stability of banks and its monitoring in Ukraine / S. Yehorycheva, O. Vovchenko // Економіка і регіон. Науковий вісник Полтавського національного технічного університету ім. Юрія Кондратюка. – 2020. – №4. – С. 69-77.

Додатки

Додаток А

Аналіз фінансово-господарської діяльності АТ «ПУМБ»

Таблиця А 1 – Аналіз динаміки активів АТ «ПУМБ» за 2022-2024 роки

Показники	Роки, тис. грн			Абсолютне відхилення (приріст/зменшення) (+,-) у тис. грн		Відносне відхилення (приріст/зменшення) (+,-) у %:	
	2022	2023	2024	2023 р. до 2022 р.	2024 р. до 2023 р.	2023 р. до 2022 р.	2024 р. до 2023 р.
	Грошові кошти та їх еквіваленти	6102352	12885070	15489582	6782718	2604512	111,15
Фінансові активи, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	0	8510	0	8510	-8510	100,00	-100,00
Кошти в інших банках	18813239	15064420	19136962	-3748819	4072542	-19,93	27,03
Кредити та заборгованість клієнтів	43770237	52058047	66920439	8287810	14862392	18,93	28,55
Цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	37618268	68167854	79912486	30549586	11744632	81,21	17,23
Інвестиційна нерухомість	59168	59168	68231	0	9063	0,00	15,32
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	32962	0	0	-32962	0	-100,00	0,00
Відстрочений податковий актив	203325	0	0	-203325	0	-100,00	0,00
Основні засоби та нематеріальні активи	2624468	2206584	2789932	-417884	583348	-15,92	26,44
Інші фінансові активи	1518856	2256731	1880379	737875	-376352	48,58	-16,68
Інші активи	1231344	628461	384555	-602883	-243906	-48,96	-38,81
Чисті активи, всього	111974220	153334846	186582565	41360626	33247719	36,94	21,68

Джерело: побудовано та пораховано за даними [31, 32, 33]

Продовження додатку А

Таблиця А2 – Аналіз динаміки зобов'язань АТ «ПУМБ» за 2022-2024 роки

Показники	Роки, тис. грн			Абсолютне відхилення (приріст/зменшення) (+,-) у тис. грн		Відносне відхилення (приріст/зменшення) (+,-) у %	
	2022	2023	2024	2023 р. до	2024 р. до	2023 р. до	2023 р. до
				2022 р.	2023 р.	2022 р.	2022 р.
Кошти отримані від НБУ	4188304	0	0	-4188304	0	-100,00	0
Кошти банків	2324222	2716727	3873397	392505	1156670	16,89	42,58
Кошти клієнтів	90165477	126379136	153849959	36213659	27470823	40,16	21,74
Фінансові зобов'язання, що обліковуються за справедливою вартістю через прибуток або збиток	93807	1250	2664	-92557	1414	-98,67	113,12
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	0	3200277	2505006	3200277	-695271	100,00	-21,73
Відстрочені податкові зобов'язання	0	120273	281522	120273	161249	100,00	134,07
Резерви за зобов'язаннями	314963	232877	166380	-82086	-66497	-26,06	-28,55
Інші фінансові зобов'язання	2256216	2126525	2231245	-129691	104720	-5,75	4,92
Інші зобов'язання	934850	1168009	1479820	233159	311811	24,94	26,70
Усього зобов'язань	100277839	135945074	164389992	35667235	28444918	35,57	20,92

Джерело: побудовано та пороховано за даними [31, 32, 33]

Таблиця А3 – Аналіз динаміки власного капіталу АТ «ПУМБ» в 2022-2024 роках

Показник	Роки, тис. грн			Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		Відносне відхилення (приріст / зменшення) у %	
	2022	2023	2024	2023 р. до	2024 р. до	2023 р. до	2024 р. до
				2022 р.	2023 р.	2022 р.	2023 р.
Статутний капітал	4780595	4780595	4780595	0	0	0,00	0
Емісійні різниці	101660	101660	101660	0	0	0,00	0
Резервні та інші фонди банку	2909909	2909909	3107683	0	0	0,00	6,80
Резерви переоцінки	80414	1810573	2664158	1730159	1730159	2151,56	47,14
Нерозподілений прибуток/ непокритий збиток	3823803	7787034	11538477	3963231	3963231	103,65	48,18
Усього власного капіталу	11696381	17389772	22192573	5693391	5693391	48,68	27,62

Джерело: побудовано та пороховано за даними [31, 32, 33]

Таблиця А4 – Склад та динаміка фінансових результатів АТ «ПУМБ» у 2022-2024 роках

Показник	Роки, тис. грн			Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		Відносне відхилення (приріст / зменшення), %	
	2022	2023	2024	2023 р. до	2024 р. до	2023 р. до	2024 р. до
				2024 р.	2023 р.	2022 р.	2023 р.
Чистий процентні дохід / витрати	10154551	12365484	14650118	2210933	2284634	21,77	18,48
Чистий комісійний дохід / витрати	1751603	2004134	2046512	252531	42378	14,42	2,11
Торговий результат	2852094	1062836	1045140	-1789258	-17696	-62,73	-1,66
Інші операційні доходи	561525	298502	144370	-263023	-154132	-46,84	-51,64
Інші доходи	132889	312728	443382	179839	130654	135,33	41,78
Всього доходів	15452663	16043683	18329523	591020	2285840	3,82	14,25
Відрахування до резервів	10525583	675076	816502	-9850507	141426	-93,59	20,95
Адміністративні та інші операційні витрати	5412419	7131174	9379827	1718755	2248653	31,76	31,53
Всього витрат	15938002	7806250	10196329	-8131752	2390079	-51,02	30,62
Прибуток / (збиток) до оподаткування	-485339	8237433	8133194	8722772	-104239	1797,25	-1,27
Витрати на податок на прибуток	-87616	4281958	4190827	4369574	-91131	4987,19	-2,13
Прибуток / (збиток)	-397723	3955475	3942367	4353198	-13108	1094,53	-0,33

Джерело: побудовано та пораховано за даними [31, 32, 33]